

**Tilhørighet og utenforskap –
Fortellinger fra de lukkede incel-forumene**

Linda Nygård

VID vitenskapelige høyskole

Oslo

Masteroppgave

Master i familieterapi og systemisk praksis

Antall ord: 23 405

27. mai 2022

Sammendrag

Internettsubkulturen incel har de siste årene vekket oppmerksomhet gjennom flere sensasjonalistiske medieoppslag. Hensikten med denne studien har vært å fremstille en mer kompleks forståelse av incel-fenomenet gjennom problemstillingen: «Incel-fenomenet: Hva forteller forumbrukerne selv om tilhørighet og utenforskap?».

Denne fenomenologiske undersøkelsen baserer seg på datamaterialet fra fire dybdeintervjuer av to menn i 20-årene, som begge har personlig erfaring med incel-fenomenet gjennom egen aktivitet på incel-forumer. Gjennom IPA (fortolkende fenomenologisk analyse) ble fire hovedfunn identifisert: (1) Ambivalens. Informantene beskrev en ambivalens blant annet til egen tilknytning til incel-fenomenet. (2) Utenforskap og intimitet. Informantene beskrev en gjennomgående utenforskapsopplevelse og savn etter nærhet, men også at de opplevde tilhørighet på internett. (3) Normer og forventningsbrudd. Informantene beskrev en opplevelse av å ikke leve opp til samfunnets idealer og fortalte om å være i utakt med jevnaldrende i ungdomsårene. (4) Parallelle virkeligheter. Informantene opplevde to adskilte sider av seg selv, en som eksisterte online på forumer og i gaming på nett, og en som eksisterte offline i samfunnet ellers.

Det empiriske materialet har blitt diskutert i lys av tidligere forskning på feltet og et systemisk teoretisk rammeverk: generell systemteori, sosialkonstruksjonisme, multi-væren og multivers, diskurs og normer, moderne makt og kritisk intimitet. Ved å trekke fenomenet ut av de lukkede forumene og frem i lyset kan man se at selv om fenomenet er bygget på en deterministisk ideologi, er det flere nyanser hos forum-brukerne enn hva som fremkommer både i incel-retorikken på forumer og i samfunnets syn på incels.

Nøkkelord: Incel, mannsfæren, determinisme, internett, subkultur, utenforskap, tilhørighet

Veileder: Anne Kyong Sook Øfsti

Summary

The online subculture, incel, has in recent years attracted attention through several sensationalist media reports. The purpose of this study has been to present a more complex understanding of the phenomenon through the research question: "The incel phenomenon: What do forum users themselves say about belonging and alienation?"

This phenomenological study is based on the data material from four in-depth interviews with two men in their 20s, who both have personal experience with the incel phenomenon through activity on online forums. With IPA (Interpretative Phenomenological Analysis), four main findings were identified: (1) Ambivalence. The informants described an ambivalence among other things to their own connection to the incel phenomenon. (2) Alienation and Intimacy. The informants described a general experience of exclusion and longing for closeness, but also that they experienced a sense of belonging on the internet. (3) Norms and breaches of expectations. The informants described an experience of not living up to ideals in the society and talked about being out of step with peers in their adolescence. (4) Parallel realities. The informants experienced two separate sides of themselves, one that existed online in forums and in online gaming, and one that existed offline in the general society.

The empirical material has been discussed in the light of previous research in the field and a systemic theory framework: general system theory, social constructionism, the multi-being and the multiverse, discourse and norms, modern power, and critical intimacy. By pulling the phenomenon out of the closed forums and into the light, we can see that even though the phenomenon is built on a deterministic ideology, there are more nuances among forum users than what emerges both in the incel rhetoric on forums and in the society's views on incels.

Keywords: Incel, manosphere, determinism, internet, subculture, alienation, belonging

Thesis advisor: Anne Kyong Sook Øfsti

Takk

Denne oppgaven har vært et langvarig prosjekt fra jeg begynte å drodle med ideen om å skrive om incel-fenomenet, til jeg nå stolt kan se tilbake på en prosess fylt med opp- og nedturer. En prosess som har ført meg ut på den andre siden som en litt klokere, mer bevisst og mer empatisk versjon av meg selv. Her er en liten homage til mine støttespillere.

Først ønsker jeg å takke min kloke veileder Anne K. S. Øfsti som har vekslet mellom å gi meg akkurat så mye frihet og press som jeg har trengt. Uten dine tilbakemeldinger, dine refleksjoner og dine bifallende nikk ville jeg aldri hatt motet til å stå mer eller mindre rakrygget gjennom hele dette prosjektet.

Takk til min kjære, fine Fredrik som har bidratt med korrekturlesing, støtte og ikke minst tid, mulighet og selvtillit til å stå løpet ut i denne utdannelsen. Dette ville ikke vært mulig uten å ha deg i ryggen.

Takk til min forståelsesfulle, intelligente og reflekterte sønn, Gabriel, som uten unntak har heiet på meg hver dag i skriveprosessen.

Takk til den flotte veiledningsgruppa mi, Elisabeth, Pia, Morten og Tanja, for at vi har stått sammen og støttet hverandre gjennom disse fire årene.

Takk til mine foreldre som alltid har troa på meg og som alltid har døra åpen. Spesielt når jeg kommer løpende fra alle distraksjoner med PC og tjue kilo bøker for å begrave meg i oppgaven, kun avbrutt av mammas hjemmelagde middager og sporadiske kaffepauser med pappa.

Takk til min storebror, Kenneth, som stilte opp på et kritisk punkt med datakyndighet, løsningsfokus og tålmodighet.

Takk til alle katter. For at dere eksisterer.

Takk også til alle andre som har vist interesse for temaet og hatt troa på meg og dette prosjektet.

Og sist, men ikke minst: Takk til de to informantene mine som stilte opp og delte sine tanker, erfaringer og opplevelser. Jeg setter så stor pris på åpenheten deres og tiden dere viet til dette prosjektet. Uten dere ville det ikke vært noen oppgave.

Innholdsfortegnelse

1 Innledning.....	1
1.1 Bakgrunn for valg av tema.....	1
1.2 Kort om incel-fenomenet	2
1.3 Studiens relevans	3
1.4 Problemstilling og avgrensning av studien.....	4
1.5 Begrepsavklaring	5
1.6 Oppgavens oppbygging	7
2 Studiens teoretiske forankring	8
2.1 Generell systemteori	8
2.2 Sosialkonstruksjonisme	9
2.3 Multi-væren, multivers og fremmedgjøring.....	10
2.4 Diskurs og normer	12
2.5 Den moderne makten	14
2.6 Kritisk intimitet	15
2.7 Tidligere forskning på Incel-fenomenet	17
3 Forskningsdesign og metodevalg	21
3.1 Forskningsprosjektets mål og utarbeiding av problemstilling	21
3.2 Kvalitativ tilnærming	22
3.3 Vitenskapelig ståsted.....	23
3.4 Sosialkonstruksjonistisk epistemologi.....	24
3.5 Fortolkende fenomenologisk analyse	25
3.6 Utvalg og rekruttering	26
3.7 Utarbeiding av intervju.....	28
3.8 Gjennomføring av intervju	29
3.9 Transkribering.....	30
3.10 Analyse	30
3.10.1 Steg i analysen	30
3.11 Etske vurderinger	32
3.12 Mulige svakheter	33
4 Resultater	34
4.1 Presentasjon av informantene	34
4.2 Funn.....	35
4.3 Ambivalens	36

4.3.1 Distansering til fenomenet	37
4.3.2 Forumenes tosidighet.....	39
4.4 Utenforskap og intimitet	40
4.4.1 Tilhørighet på nettet	42
4.5 Normer og forventningsbrudd	44
4.5.1 Utakt med jevnaldrende.....	45
4.6 Parallele virkeligheter.....	46
5 Diskusjon	49
5.1 Incel-fenomenet i et diskursivt maktperspektiv.....	49
5.1.1 En gradvis endring av holdninger	50
5.1.2 Diskurs og ambivalens	51
5.2 Normativt utenforskap.....	52
5.2.1 Normer og faser	53
5.2.2 Maskuline egenskaper.....	54
5.3 Sosiale virkeligheter	56
5.3.1 Gaming	57
5.3.2 Kritisk intimitet	58
5.4 Avsluttende diskusjon	59
6 Oppsummering og veien videre	62
6.1 Implikasjoner for praksis	63
6.2 Implikasjoner for videre forskning	64
6.3 Avsluttende kommentar.....	66
Litteraturliste.....	67
Vedlegg.....	73
Vedlegg 1: Rekrutteringsplakat	73
Vedlegg 2: Skjerm bilde fra chat med moderator på Reddit.....	74
Vedlegg 3: Intervjuguide	75
Vedlegg 4: Analysedokument.....	76
Vedlegg 5: NSD-godkjenning	77
Vedlegg 6: Informasjonsskriv og samtykkeskjema.....	80

1 Innledning

Begrepet incel er en sammentrekning av det engelske begrepet involuntary celibate som betyr ufrivillig sølibat. Uttrykket dukket opp første gang på en nettside i 1993, men har siden den gang levd sitt eget liv og blitt et internettfenomen med en egen deterministisk ideologi (Bjørkelo, 2020). Den viktigste identitetsmarkøren for en incel er at han opplever seg seksuelt, emosjonelt og romantisk avvist av kvinner. Incels har de siste årene fått mer oppmerksomhet gjennom ulike journalistiske oppslag og sammenlignes ofte med andre radikalisererte miljøer og ekstremisme. Det å være ufrivillig sølibat er for noen ikke lenger en tilstand, men har utviklet seg til å bli en subkultur som i all hovedsak befinner seg på anonyme forumsider på internett. Fenomenet er likevel ikke utelukkende en marginalisert nettkultur, men har blitt koblet til enkelte terrorangrep rundt om i verden og vurderes som en potensiell risiko for den sivile sikkerheten også i Norge (Breivega, 2021).

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Interessen min for dette temaet begynte da incel-fenomenet ble mer allment kjent etter den selverklærte incelen, Alek Minassian, kjørte ned og drepte 10 mennesker i Toronto 23. april 2018 (Futrelle, 2018). Incel-begrepet var på det tidspunktet ukjent for meg, og jeg begynte å lese det jeg kom over om fenomenet og ble engasjert og provosert. Jeg merket at det traff en nerve i meg. Som at incel-fenomenet stod som en direkte trussel mot meg som kvinne og samfunnet jeg lever i. Samtidig var jeg også nysgjerrig. Hvem er disse mennene? Hvor mange er det av dem? Og hvorfor tenker og oppfatter de virkeligheten så annerledes enn meg? Spesielt interessant var det å oppdage at enkelte av forklaringsmodellene fenomenet baserer seg på, er evolusjonsteoretiske perspektiver som ikke så lett lar seg avvise. Dette er teorier jeg selv bærer med meg som et grunnlag til å bedre forstå verden, men som Incel-fenomenet og jeg har trukket helt ulike konklusjoner ut ifra.

Etter jeg begynte å studere familierapi og systemisk praksis har jeg opplevd en stadig økende interesse for mennesker som av ulike grunner faller utenfor samfunn og tilhørighet. Jeg har et større behov for å forstå utenforskap, spesielt i de situasjonene og hos de individene som i første omgang ikke vekker empati, men heller apati hos samfunnet og hos

meg. Incel-fenomenets deterministiske grunnholdning er i sterk kontrast med den systemiske forståelsen familieterapiutdannelsen tar utgangspunkt i, og jeg begynte å leke med en ide: Hvordan ville et slikt fenomen sett ut med systemiske briller?

Det krever selvinnsikt og bevissthet rundt egne fordommer og konstruksjoner for å være i stand til å møte mennesker med uortodokse eller kontroversielle meninger og virkelighetsoppfatninger med forståelse. Jeg merket at det var akkurat dette jeg lengtet etter: å møte tematikken med åpenhet og empati, og på den måten lære mer om fenomenet og menneskene bak disse anonyme internett-profilene.

1.2 Kort om incel-fenomenet

Slik jeg forstår det er incel-fenomenet tre-delt. For det første er det en subkultur på internett der heterofile menn som opplever seg avvist av det motsatte kjønn, samler seg. For det andre blir incel regnet for å være en identitet som genetisk underlegen og ufrivillig utenfor sex, intimitet og kjærlighet (Sørøy, 2021). For det tredje er incel-fenomenet også bygget opp av en ideologi som kort oppsummert er deterministisk forankret i ideen om at biologi og forutbestemte årsaker bestemmer hvor du er i et seksuelt hierarki (Bjørkelo, 2020). Blant annet begrunner incelene sin egen tapssituasjon gjennom teorier om hypergami, der kvinner alltid velger oppover i det seksuelle hierarkiet (Baele, Brace & Coan, 2019, s. 8). Resultatet av dette er at noen menn vil få mange kvinnelige seksuelle og romantiske partnere, mens incelen vil stå igjen uten noen.

Determinisme betyr at man anser alt som skjer for årsaksbestemt (Duenger Bøhn, 2022). I denne sammenhengen handler det om at det er lite man selv har makt over i eget liv. Hvorvidt man er ettertraktet som en romantisk partner eller har evnen til å utmerke seg blant andre menn, er altså noe som er forutbestemt gjennom genetisk bestemte egenskaper som utseende, kroppsfasong eller personlighetstrekk.

Incel-fenomenet inneholder også en del egne ord og uttrykk som Chad (en seksuelt suksessfull mann på toppen av hierarkiet), Femoid (Forkortelse for «female humanoid», en dehumaniserende beskrivelse av kvinner), Meeks (ideen om at kvinner velger partner utelukkende etter utseende), Rope (slang for å ta selvmord), Stacy (en uintelligent, vakker og

promiskuøs kvinne) samt en hel del flere (Squirrell, 2018). Disse uttrykkene brukes til å støtte oppunder bestemte virkelighetsbeskrivelser som incel-fenomenet forfekter, der noen menn blir ofre for kvinner, feministisk frigjøring eller andre mer vellykkede menn.

Selv om incel-fenomenet først og fremst er et internettfenomen, har det blitt knyttet opp til både radikaliserings og terror. For eksempel drapene og terrorangrepene til Elliot Rodger i California, USA i 2014; Alek Minassian i Toronto, Canada i 2018; og Jake Davison i Plymouth, England i 2021 (Futrelle, 2018; Weaver & Morris, 2021). Også norske Philip Manshaus har blitt koblet til incel-fenomenet (Sørøy, 2021).

1.3 Studiens relevans

I en kronikk på kjønnsforskning.no etterlyser professor i psykologi, Leif Edward Ottesen Kennair (2020), mer forskning, mindre hån og bedre forståelse av incel-fenomenet. Samfunnets forståelse av incels synes for meg å komme i hovedsak fra sensasjonell journalistikk som er ute etter å avsløre de skrekkelige verdensoppfatningene og kvinnesynet som flyter på nettets mindre almenntilgjengelige sider. Empatien og de menneskelige skjebnene bak dette får mindre oppmerksomhet, og generelt sett er forskning på menn som faller utenfor vært lite prioritert, til tross for den stadig økende mengden artikler og debatter om incels-fenomenet (Ottesen Kennair, 2020). Fenomenet blir ofte sammenlignet med ekstremisme der mørke ideer om evolusjonære hierarkier rettferdiggjør bruk av vold og terror. Ottesen Kennair (2020) argumenterer for at vi bør møte problemstillingen som vi ellers gjør med radikalisererte utsatte grupper, gjennom informasjon, opplæring og omsorg. Det er her jeg håper å kunne bidra med mitt forskningsprosjekt: å få frem en mer kompleks og nyansert forståelse av hvordan menn opplever seg selv i møte med dette fenomenet.

En svensk forskningsrapport fra 2020 rapporterer at på to av verdens tre største incelforumer er Norge blant landene med flest brukere (Fernquist et al., 2020). Fenomenet er nytt, men voksende også innad i Norge, som forskningsmiljøer først har begynt å få øynene opp for de siste få årene.

I inngangen til dette prosjektet snakket jeg med flere psykologer og familieterapeuter på blant annet DPS og Bupa om fenomenet. Mange hadde aldri hørt om incels, og ingen kunne

huske å ha behandlet eller møtt menn som vedkjente seg denne identiteten eller snakket om fenomenet. Disse mennene er ikke bare anonyme brukere på forumer. Dette er noens sønner, brødre og onkler som opplever seg tilsidesatt, marginalisert og utenfor. Mennesker som sliter med eksistensielle spørsmål vi familieterapeuter arbeider med, men som vi ikke nødvendigvis når ut til hvis vi ikke vet om hvilke virkeligheter de lever i. I en verden som på mange måter har åpnet seg opp gjennom tilgangen til internett, har også lukkede forumer fått større fotfeste, og dette fører med seg nye utfordringer. Derfor vil jeg mene at det er viktigere enn noen gang å fremme mer forståelse og kunnskap om fenomener som rører seg på nettet. For subkulturer på internett har nok kommet for å bli – på godt og vondt.

1.4 Problemstilling og avgrensning av studien

Studiens problemstilling er:

«Incel-fenomenet: Hva forteller forumbrukerne selv om tilhørighet og utenforskap?»

Herunder har jeg formulert fire forskningsspørsmål:

- Hvordan beskriver informantene sitt første møte med incel-fenomenet?
- Hvordan opplever informantene seg selv i møte med samfunnets idealer?
- Hvordan beskriver informantene incel-forumenes funksjon i deres liv?
- Hvordan beskriver informantene sitt hverdagsliv og relasjoner utenfor incel-forumene?

For å besvare problemstillingen skal jeg benytte meg av kvalitativ metode med fenomenologisk intervju. På tidspunktet jeg begynte med planlegging av denne studien var det ingen norsk forskning, og så vidt jeg kunne finne heller ingen internasjonale studier, av incel-fenomenet som brukte intervju av forumbrukere som datainnsamlingsmetode. I ettertid har Reform (2022) publisert en studie med lignende metodologisk utgangspunkt som denne undersøkelsen. Her fremmes behovet for mer forskning, og å møte gruppen med empati og forståelse, heller enn låste kategorier og fordømmelse (Reform, 2022, s. 23-25).

Det er ulike teoretiske utgangspunkt jeg kunne valgt for å kaste lys over studiens funn.

Rammene for denne oppgaven gjør derimot at jeg må begrense det til det jeg anser som

aller mest relevant. På bakgrunn av studieretningen denne oppgaven skrives under, vil jeg i

all hovedsak konsentrere meg om systemiske teorier. Det var ikke rom for å presentere de ulike systemiske tilnærmingene med en tilfredsstillende nok fylde. Jeg har derfor valgt å gjøre en kort redegjørelse av den generelle systemteorien som forankrer oppgaven til et faghistorisk ståsted, og deretter en mer inngående presentasjon av sosialkonstruksjonismen og diskursiv tilnærming, samt andre relevante teoretiske perspektiver som skal bidra til å gi innsikt i informantenes opplevelser.

1.5 Begrepsavklaring

I denne oppgaven vil det fremsettes og nevnes en del begreper som det kan være nyttig å avklare på forhånd. Noen begreper er muligens ukjente for leseren, mens andre benyttes med en bestemt forståelse i denne studien.

Incel / selverklært incel: Begrepet incel betyr involuntary celibate (ufrivillig sølibat). En incel er en mann som tar på seg identiteten knyttet til incel-fenomenet. I noen sammenhenger brukes incel som en beskrivelse eller merkelapp påsatt av andre enn vedkommende det gjelder. Derfor benytter jeg begrepet «selverklært incel» i denne studien for å poengtere at personen det gjelder har selv definert seg som en incel.

Incel-ideologi: Ulike sett forståelsesrammer benyttet innen incel-fenomenet for å forklare hvordan enkelte menn er ofre og havner utenfor romantisk og seksuell intimitet. Ideologien består av egne symboler og terminologi ofte bygget opp av deler fra evolusjonsteorier, utvalgt statistikk eller andre vitenskapelige teorier som plukkes ut for å passe inn i en anti-feministisk virkelighetsoppfattelse (Moonshot, u.å.).

Incel-tankegang: Meninger og ideer som bygger på forklaringsmodeller brukt innen incel-ideologien.

MGTOW: Forkortelse for Men Going Their Own Way. Et fellesskap på nettet bestående av heterofile menn som aktivt unngår romantiske forhold med kvinner i protest mot en kultur de mener er ødelagt av feminismen (Sekanina, 2018). MGTOW blir ofte koblet opp mot incel-fenomenet, men prinsippet her er at mennene er frivillig sølibat heller enn ufrivillig.

Manosphere / mannsfæren: Nettsider, blogger og forumer på internett som er dedikert til menn og maskulinitet og som er kjent for å ofte ha et antifeministisk budskap. Man kan si at mannsfæren i denne sammenheng er et paraplybegrep som incel-fenomenet faller inn under (Ging, 2019).

Incel-forum / forum: Det finnes mange ulike forumplattformer på internett, men i denne studien er det tilknytningen til incel-fenomenet som står i søkelyset. Derfor vil bruken av både incel-forumer og forumer i denne oppgaven henviser til ulike diskusjonsforumer der formidling av incel-innhold er hovedformålet.

Forumbruker: I denne studien vil jeg bruke dette begrepet utelukkende for å henviser til en mann som regelmessig og aktivt deltar i diskusjoner, poster innlegg, kommenterer eller leser på Incel-forumer.

Online-gaming / gaming: I denne oppgaven brukes disse begrepene synonymt, og viser til å spille videospill med en mindre eller større gruppe andre spillere over internett.

Alfa (alpha): Et begrep hentet fra biologien der det brukes på flokkledere blant annet i ulveflokker. Alfa benyttes i incel-terminologi på en mann som har karisma, er sosialt dyktig og er en ledertype blant andre menn (Squirrell, 2018).

Enkelte internettforumer vil nevnes underveis i denne studien. Her er en oversikt:

Reddit: Et nettsamfunn der brukere anonymt kan poste innlegg og lenker til innhold på internett. Reddit er bygd opp av mange mindre samfunn, såkalte subreddit, som brukere kan opprette og følge. En subreddit er gjerne opprettet for å danne en plattform som dekker et bestemt interessefelt eller tema (Subreddit/Dictionary.com, 2018).

4Chan / 8Chan (8kun) / Endchan: Anonyme diskusjonsforumer og imageboards (forumer som for det meste opererer via posting av bilder) som er kjent for lite moderering og for å inneholde en del problematisk innhold, som for eksempel ekstremisme, ulovlig aktiviteter og hatefulle ideer og ytringer (Gonzalez, 2019).

Discord: En kommunikasjonsplattform i utgangspunktet designet for gamingfellesskap som ble lansert i 2015. Her kan brukere være medlem i ulike lukkede grupper og kommunisere gjennom tekst, bilder, video og lyd (Discord.com, u.å.).

1.6 Oppgavens oppbygging

I de neste kapitlene skal jeg vise forskningens teoretiske og metodologiske oppbygning, hvordan jeg har forberedt og gjennomført studien, studiens resultater og tilhørende diskusjon. Dette skal til sammen søke mot en besvarelse av studiens problemstilling.

I kapittel 2 skal jeg gjennomgå studiens teoretiske perspektiver som skal bidra til å utforske temaet. Til slutt vil relevant empiri presenteres hvor jeg gjennomgår tidligere forskning på incel-fenomenet.

I kapittel 3 skal jeg redegjøre for forskningsdesign og metodologiske avgjørelser jeg har tatt underveis i arbeidet med denne studien. Jeg vil her også gå litt inn på enkelte utfordringer jeg har stått ovenfor i løpet av prosessen. Til slutt vil jeg belyse etiske vurderinger og mulige svakheter med studien.

I kapittel 4 vil jeg først gi en kort presentasjon av informantene slik at leseren skal få et nærmere forhold til deres utsagn og opplevelser. Deretter vil jeg gå grundig gjennom undersøkelsens funn.

I kapittel 5 skal jeg drøfte fenomenet og funnene ved å knytte dette opp mot tidligere presentert teori og empiri for å besvare studiens problemstilling.

I kapittel 6 vil jeg runde av med oppsummering, studiens mulige implikasjoner for praksis og videre forskning, samt noen avsluttende refleksjoner.

2 Studiens teoretiske forankring

Teori og epistemologi er på mange måter flettet sammen. Det teoretiske utgangspunktet som er relevant for å belyse denne studiens problemstilling, er ikke uten historisk kontekst, og det er også med og danner grunnlaget for studiens metodologiske oppbygging.

Systemteori er relevant i denne studien siden det redegjør for noen faghistoriske trekk som har utviklet den systemiske tenkningen. Men systemteori har blitt kritisert for å utelukke betydningen av tros- og verdisystemers påvirkning på atferd og kulturens påvirkning på disse systemene. Dette er noe av bakgrunnen for videreutviklingen til sosialkonstruksjonismen (Johnsen & Torsteinsson, 2012, s. 31). Videre er poststrukturalistisk vitenskapsteori et bredere perspektiv siden det inkluderer teorier om diskurs og makt (Snævarr, 2017, s. 249-251).

I dette kapittelet vil jeg derfor først gjennomgå de teoretiske og vitenskapsfilosofiske perspektivene generell systemteori og sosialkonstruksjonisme som danner det historiske fundamentet i denne systemiske oppgaven. Deretter vil jeg gjennomgå teorier om multi-væren og multivers, diskurs og normer, moderne makt og kritisk intimitet som videre er relevant for å belyse fenomenet i en kulturell og historisk kontekst. Helt til slutt skal jeg presentere relevant forskning på incel-fenomenet.

2.1 Generell systemteori

Til å begynne med var systemteori et perspektiv benyttet i fysikken, men i midten av 1940-årene utviklet den østerrikske biologen Karl Ludwig von Bertalanffy (1901-1972) generell systemteori ved å kombinere systemtenkningen med biologien (Johnsen & Torsteinsson, 2012, s. 28; Knudsen, 2019). Systemteorien stod i kontrast til positivistiske teorier om systemer og fenomener som kvantifiserbare enheter som kunne deles opp i mindre deler for så å måles (Lorås & Ness, 2019, s. 45). Dette perspektivet ble overført til sosialvitenskapene og etter hvert også til familierapifeltet av Gregory Bateson (1904-1980) (Capra & Luisi, 2016, s. 129).

Generell systemteori er tverrfaglig og åpnet derfor muligheten for å også se på levende systemer som en integrert helhet, hvor egenskapene til delene påvirkes av denne helheten

og ikke kun omvendt. Bertalanffy understreket at menneskelige systemer er åpne og i konstant interaksjon med omgivelsene, og dette utfordret ideen om homeostase fra kybernetikken og det mekaniske synet på menneskelige systemer (Johnsen & Torsteinsson, 2012, s. 28). I motsetning til den mekaniske ideen om at verden består av objekter som danner relasjoner gjennom samhandling, vil man i systemtenkningen heller se på mønstre og tenke på objektene som en del av et nettverk av relasjoner (Capra & Luisi, 2016, s. 120). Systemteorien innebærer derfor en mer kvalitativ inngang, der relasjoner, systemer eller samfunn må kartlegges heller enn måles.

Den systemiske tenkemåten hadde stor innvirkning på flere vitenskapsgrener og fokuserte altså i større grad på forbindelser, relasjoner, mønstre og kontekst. Dette skiftet i perspektiv fikk viktige ringvirkninger for forståelsen av vitenskap ved at den innførte ideen om den subjektive dimensjonen (Capra & Luisi, 2016, s. 121-122). Gjennom bruken av feedback gjorde kybernetikken det mulig å frigjøre seg fra enklere årsak-virkningsforklaringer og heller forstå samspill sirkulært (Jensen & Ulleberg, 2011, s. 66). Dette bidro til å danne en mer fleksibel forståelsesramme der man tenker at relasjon og menneskelige fenomener er komplekse systemer som ikke lar seg forklare gjennom lineære modeller. Systemteori legger opp til at man i tillegg til individuelle psykologiske prosesser også søker å forstå mennesker innenfor de sosiale systemene de er en del av. Denne delen av systemteori er basert på det kybernetiske perspektivet der respons (feedback) fra omverdenen er en faktor som sørger for både stabilitet og forandring på individ- eller på gruppenivå (Lorås & Ness, 2019, s. 21).

2.2 Sosialkonstruksjonisme

Sosialkonstruksjonismen er en teoretisk posisjon underlagt konstruktivismen eller konstruksjonismen som igjen er en del av det systemiske paradigme (Jensen & Ulleberg, 2011, s. 31, 84). Sosialkonstruksjonisme er ikke en ensartet retning, men har likevel noen grunnprinsipper og forståelser som det er bred enighet om. I motsetning til positivismens påstand om at man gjennom sansedata kan få direkte tilgang til virkeligheten, vil en sosialkonstruksjonist mene at vi ikke kan oppfatte verden direkte gjennom observasjon (Cruickshank, 2012, s. 80). Innen sosialkonstruksjonismen er man opptatt av hvordan mening og forståelse er sentrale aspekter i den menneskelige sfæren. Mening og forståelse har igjen

sine røtter i sosial interaksjon og at dette er basert på en felles enighet om hvordan man skal forstå disse symbolske formene (Lock & Strong, 2014, s. 31-32). Denne meningskapningen er ikke stabil, men avhenger av tid og sted.

Et sentralt trekk ved sosialkonstruksjonismen er altså ideen om at vi fortolker verden rundt oss og slik skaper mening og sammenhenger om det vi observerer. Det er likevel ikke slik at sosialkonstruksjonismen nødvendigvis forneker at det eksisterer objektive virkeligheter. Gergen (2010) argumenterer for at selv om den finnes, er vi ikke i stand til å oppfatte den nøytralt (s. 18). Siden vi ikke har tilgang til virkeligheter forut for erfaring vil det være lite nyttig å søke etter objektive sannheter. I istedenfor forsøker man å avgrense og beskrive prosessene i sosiokulturelle handlinger som produserer diskursene som igjen mennesker konstruerer seg selv innenfor (Lock & Strong, 2014, s. 33).

Et annet viktig trekk ved sosialkonstruksjonismen er at den har et annet perspektiv på selvet enn essensialismen (Lock & Strong, 2014, s. 32). Essensialisme er ideen om at ulike individer har en sann essens – et slags stabilt indre vesen uavhengig av kontekst – og at dette er mulig å avdekke. Derimot tenker man at mennesker er selvdefinerte og sosialt konstruerende. På mange måter konstruerer vi verden gjennom vår samhandling og kommunikasjon med andre (Gergen, 2010, s. 16). Våre tidligere relasjoner og opplevelser er med på å skape konstruksjoner med ulike verdier, men vi er også det Gergen (2010) kaller «multi-vesener» (s. 150). Det vil si at vi er ulike personer avhengig av kontekst, og at vår væremåte ikke er den samme uavhengig av hvem vi er sammen med eller i hvilken situasjon vi befinner oss i.

2.3 Multi-væren, multivers og fremmedgjøring

Som jeg har vært inne på, er vår forståelse om verden og sammenhenger ikke kun et individuelt produkt, men i stor grad relasjonelt. Vi er alle involvert i mangfoldige relasjoner. Som venner, familiemedlemmer, men også i tilknytningen til større samfunnsgrupper som yrkesgruppe, religion eller nasjonalitet. Alle disse relasjonene vi har stått i og vært tilknyttet iløpet av livet, er med på å utvikle konstruksjonene vi har om virkeligheten.

Gergen (2010) sier at noe av det viktigste som skjer når mennesker samles, er at vi forhandler om en felles virkelighet (s. 151). Og jo mer varig relasjonene er, desto mer

kompleks blir denne samhandlingen. Når mennesker samles, for eksempel i en skoleklasse eller på en arbeidsplass, men også innenfor et samfunn og en kultur, er vi avhengig av å finne frem til en felles plattform. Vi må sammen forhandle om verdier og hvordan vi snakker om dem. Innenfor en vennegjeng kan dette for eksempel handle om hvilke interesser som er innafør, og hvilken type humor som anerkjennes. Mens innenfor en gitt kultur eller et samfunn kan disse verdiene for eksempel være hva slags politisk styreform som er akseptert, synet på ulike seksuelle legninger, eller i hvilken grad likestilling mellom kjønnene er et mål.

Hvilke verdier og handlinger som forventes, er nært knyttet opp til situasjon. En førsteklassing oppfatter for eksempel fort at ulik atferd aksepteres i klasserommet og i friminuttet. Disse ulike virkelighetene kan ha betydelig overlapping, men er alle likevel unike (Gergen, 2010, s. 150). Hvem og hva en person er, kan derfor på mange måter oppsummeres som et skjæringspunkt mellom alle de unike og ulike relasjonene man har. Det å kunne instinktivt manøvrere seg mellom ulike væremåter avhengig av relasjon og kontekst er hva som gjør oss til multi-vesener.

Multi-væren innebærer ikke bare å vite hvilken posisjon man skal innta i en gitt situasjon, men også hva som er det motsatte av en forventet væren (Gergen, 2010, s. 151). Det vil si at vi til enhver tid vet også hva som ville vært motstridende innenfor en gitt kontekst. Hvis en førsteklassing ønsker å ta den motsatte posisjonen i klasserommet enn hva som er forventet, ville det vært veldig enkelt. Vedkommende ville visst nøyaktig hva som kunne gjøres, som for eksempel å leke mens det er undervisning eller reise seg og gå ut av rommet uten å spørre om tillatelse fra læreren. I storsamfunnet har vi også god oversikt over hva som går mot de verdiene eller normene som er forhandlet frem. Disse ulike situasjonsbestemte forventningene kan være formaliserte gjennom regler (som å ikke gå ut av klasserommet uten lov) eller mer normative (som hvilken humor som anerkjennes innad i en vennegjeng).

Vår felles forståelse av virkeligheten og det gode liv er ofte selve kilden til glede og trygghet, men samtidig skaper man en konstruksjon om det omvendte av de gode og virkelige (Gergen, 2010, s. 146). På denne måten skaper disse konstruksjonene også muligheter til konflikt (s. 152). De som lever på utsiden av våre felles verdier, eller forfekter andre meninger enn hva som blir sett på som riktig og godt, kan i mange sammenhenger fordømmes. Korrigeringen går gjerne på at de mangler noe, enten smak, samvittighet,

intelligens eller lignende, men innenfor et samfunn eller en kultur kan det også gå lengre. Enkelte grupperinger kan handle eller tenke så annerledes enn hva som er forhandlet frem i storsamfunnet, at de rett og slett blir sett på som en trussel. Siden relasjoner gir livet mening og det innebærer felles verdier, vil denne kilden til splid og fremmedgjøring være en uunngåelig del av det sosiale livet (Gergen, 2010, s. 152).

På samme måte som at ulike kontekster, relasjoner og situasjoner ligger til grunn for hva som forventes av oss, vil også konstruksjonene vi bærer med oss, påvirke hvordan vi oppfatter verden. Den sosialkonstruksjonistiske ideen om multivers henviser til at samme fenomen kan forstås og beskrives på ulikt vis (Andersen, 2005, s. 42). Forskjellige personer, grupper eller kulturer kan altså forstå samme fenomen eller situasjon ulikt. Synet på homofili er et eksempel på et fenomen som blir forstått svært ulikt i forskjellige kulturer eller til og med innad i samme samfunn. Ved meningsutveksling og dialoger kan man få frem nye perspektiver og partene kan åpnes opp for nye fortolkninger om virkeligheten. Hvis derimot meningene avviker for mye fra hverandre eller dialog ikke finner sted, kan meningene bli fastgrodde og rigide (Andersen, 2005, s. 41).

2.4 Diskurs og normer

Diskurs er et begrep som brukes i ulike fagområder, blant annet i lingvistik, idehistorie, filosofi og litteraturhistorie (Grue, 2021). Det finnes ulike definisjoner av diskurs, hvorav de mest konstruksjonistiske sier at hvem vi er og hvordan vi oppfatter omstendigheter og verden for øvrig, ikke bare speiles, men også konstrueres i språket (Øfsti, 2010, s. 18).

Det er vanlig å tenke på diskurs som delt inn i to nivåer. Det ene nivået handler om diskursen innad i bestemte systemer, som i en faggruppe eller en organisasjon. Mens det øvrige nivået handler om samfunnsmessige og kulturelle diskurser og om hvordan disse forsyner en kultur med bestemte forståelsesrammer og mening rundt virkeligheten (Jensen, 2009, s. 61).

Diskurser er altså ikke bare med på å avgjøre hvordan man snakker innenfor et gitt system, men har også en mer direkte rolle i at den skaper virkeligheten vi lever i. I et kulturelt perspektiv kan man si at diskursene ligger til grunn for hvilke normer vi lever etter og tar for gitt, men dette er likevel ikke universelt eller tidløst. Innad i sine respektive fagfelt snakker

for eksempel en familieterapeut om livsløp på en annen måte enn hva en biolog vanligvis gjør. Og dette igjen har forandret seg siden familieterapiens begynnelse på 50-tallet.

Innenfor det overordnede kulturelle nivået kan man si at diskursene er styrende for hvilke normative ideer man lever innenfor. Disse kan være ulike i forskjellige kulturer og tidsepoker. I vårt vestlige samfunn snakker vi for eksempel om sosiale fenomener som parforhold eller kjønn på andre måter nå enn vi gjorde for få tiår siden. Kulturelle diskurser er også ordnet i hierarkier, og i et hvert samfunn pågår det til enhver tid en meningskamp om hva som regnes som sant og normalt (Øfsti, 2010, s. 22).

Diskurser om tilhørighet og normalitet er med på å skape problemer for og mellom mennesker, fordi de blir virkelighetsbeskrivelser vi lever etter og forholder oss til, ofte som taus, normativ kunnskap. Det er når vi glemmer at de virkelighetsbildene vi bruker, også er konstruksjoner vi har lært å ta for gitt, at det blir vanskelig å slippe til alternative tanker. (Øfsti, 2010, s. 19)

Diskursiv kunnskap gir oss en pekepinn på hvordan vi skal snakke, tenke og handle og mater følelsene våre rundt hvordan livet og relasjonene våre skal være, og hva som er moralsk godt eller dårlig (Øfsti, 2010, s. 115). Diskurs inkluderer dermed både hvordan språk kan brukes mer eller mindre bevisst, men viser også til hvordan verdier og holdninger er forankret i språket. Dette er nyttig i sammenheng med denne studien siden det forklarer noe om hvordan implisitt forståelse kan virke marginaliserende for personer som opplever seg på utsiden av det normale.

Anne Øfsti (2010) definerer noe hun kaller ekkodiskurs (s. 102-103). Dette er diskurser som er politisk ukorrekte eller på andre måter utgått på dato, men som en historisk konstruksjon fremdeles sirkulerer i samfunnet. Et eksempel på dette kan være mannen som initiativtaker i romantiske relasjoner eller som hovedforsørger av en familie. Mange vil si at dette er gammeldagse holdninger, men likevel kan det eksistere et ekko av disse diskursene i samfunnet. I en norsk studie kom det for eksempel frem at det eksisterer forventninger fra begge kjønn om at det er mannen i det heterofile parforholdet som skal stå for frieriet (Ellingsæter, 2018, s. 268-269).

2.5 Den moderne makten

Den franske filosofen Michel Foucault (1926-1984) definerte diskurs som språk- og begrepsbruk innenfor et bestemt fag og historisk periode og derfor i sin tur avhengig av et episteme (gjengitt fra Snævarr, 2017, s. 251). Det vil altså si at hvilke diskurser som eksisterer i samfunnet, til enhver tid avhenger av hvilke begreper og tanke-systemer som er rådende.

Foucault var blant dem som undergravde strukturalistenes ideer om objektivitet og på den måten åpnet for postrukturalismen (Snævarr, 2017, s. 250). Han mente at kunnskap og forståelse må ses ut ifra et maktperspektiv, og at man må ha et genealogisk perspektiv på diskursene der man søker å finne ut hvorfor en bestemt diskurs har oppstått, og hvilke maktinteresser den har tjent (gjengitt fra Snævarr, 2017, s. 250-253). Foucault arbeidet altså med diskurs i et historisk maktperspektiv. Dette arbeidet frembrakte et skille mellom to former for makt: tradisjonell makt og moderne makt.

Tradisjonell makt er der en person eller institusjon har makt til å bestemme over andre ved å sette opp lover og retningslinjer og kan utøve restriksjoner eller avstraffelse dersom de ikke etterleves (Holmgren, 2010, s. 190). Denne makten er lett å få øye på og kan ses hos for eksempel ledere og statsoverhoder. Tradisjonell makt er fremdeles til stede i vestlig kultur, men ifølge Foucault har en annen form for makt begynte å vinne innpass de siste 300 årene (gjengitt fra Holmgren, 2010, s. 190).

Den moderne makten, også kalt normmakten, er vanskeligere å se tydelig. Den er normativ og kommer til syne først når man studerer diskursene i språket. Holmgren (2010) trekker frem endringen i samfunnet som på mange måter har vært en pådriver for at denne makten har blitt så styrende for hverdagslivet de siste 300 årene (s. 192). Med oppblomstringen av profesjonelle disipliner innenfor sosialvitenskapene – som for eksempel pedagogikk og psykiatri – har en stor mengde ideer, teorier og holdninger blitt spredd og tatt for gitt i kulturen. Hva som er rett eller galt, normalt eller unormalt, godt eller dårlig, har etter hvert blitt til vedtatte sannheter og på den måten en kilde til menneskelig streben etter den riktige måten å leve på (Holmgren, 2010, s. 192).

Den diagnostiserende måten å beskrive liv på har spredd seg også til «det alminnelige liv». Dermed ser beskrivelsene av tilstander ut til å vinne kraftig innpass. Mennesker beskrives som utadvendte, innadvendte, konkurranseinnstilte, selvutslettende og så videre. Beskrivelser av tilstander er i ferd med å overta for tidligere tiders beskrivelser av handlinger. (Holmgren, 2010, s. 193)

Sosial kontroll er karakteristisk for den moderne makten (Holmgren, 2010, s. 194). Den har stor innflytelse på hvordan enkeltindividet lever livet, og i motsetning til den tradisjonelle makten er det oss selv som holder oppsyn og bedømmer om vi og andre etterlever de normative ideene. Det er likevel ikke umulig å gjøre motstand, mente Foucault, men å stå imot normenes innflytelse vil i mange tilfeller bety at man må stå i det alene (gjengitt fra Holmgren, 2010, s. 195). Når man har meninger eller lever utenfor de dominerende sosiale diskursene, vil man derfor stå i fare for fordømmelse og å bli marginalisert.

Når man bryter med samfunnets normative ideer og lever på utsiden av dominante diskurser, kan man oppleve seg marginalisert. Å oppleve seg annerledes, eller på utsiden, er vondt og innebærer ofte følelsen av tap, frustrasjon eller det å ikke få det til (Øfsti, 2010, s. 120).

2.6 Kritisk intimitet

Den indiske litteraturviteren, forfatteren og professoren Gayatri Chakravorty Spivak (1999; 2000) beskriver intimitet som en form for gjenkjennelse i mennesker ved at man ser likheter og fellesskap mellom seg selv og en annen. Hun sier at om man skal komme i posisjon for opplevd intimitet, må det finnes en form for gjenkjennelse eller respekt (Spivak, 2000, s. 407). Det at man har noe felles eller opplever seg lik en annen person – det være verdier, holdninger eller interesser – er altså bakgrunnen for at man opplever en intimitet til en annen.

Spivak (2000) argumenterer for at intimitet ikke bare er en personlig opplevelse, men også samtidig noe offentlig (s. 404). Med det mener hun at intimitet ikke bare er noe som oppstår mellom mennesker, men at hva slags intimitet som oppleves som normativ, også er preget av en overordnet sosiopolitisk kontekst. Det vil si at denne gjenkjennelsen som skaper

intimitet, ikke er noe hver enkelt person har et bevisst forhold til, men at former for gjenkjenning også bestemmes ut ifra de dominerende verdensbildene i kulturen man lever i. Altså kan man trekke den konklusjonen at diskurser også påvirker hvordan og med hvem man opplever intimitet.

Spivak (2000) sier at den etiske relasjonen man har til andre, alltid vil innebære en slags oversettelse der man forsøker å plassere fortellingen til og om den andre inn i sin egen virkelighetsforståelse (s. 400). Hun trekker inn at for å opptre etisk er man nødt til å skape den andre om til noe som ligner oss selv (Spivak, 2000, s. 400-401). Det er likevel viktig å nevne at mye kan gå tapt i oversettelsesarbeid. Det kan tenkes at heller enn å forstå den andre ut fra deres egne beskrivelser, legger man til sine egne antagelser.

Spivak (1999) utarbeidet begrepet «kritisk intimitet» for å beskrive en fragmentert, sårbar eller uventet relasjon mellom mennesker og hvordan denne relasjonen kan oppleves risikofyllt eller ubehagelig. Ingvil Hellstrand (2013) beskriver kritisk intimitet som en grenseoverskridelse der det som står på spill, er kontrollen over verdensbildet eller virkelighetsoppfatningen som man kjenner til (s. 184).

Kritisk intimitet kan derfor føre til at det etablerte blir utfordret, og potensielt skape noe nytt. Eksempler på dette kan være møter mellom mennesker som kommer fra svært ulike kulturer eller bakgrunner. Ved å gjenkjenne noe i seg selv hos den andre og oppleve en form for fellesskap, vil man tvinges til å se på ulikhetene i et annet lys. Ens eget verdensbilde blir rokket ved nettopp fordi man er nødt til å se at det man tidligere har tatt for gitt, muligens ikke er den eneste sannheten.

Hellstrand (2013) benytter kritisk intimitet i sin analyse for å forklare hvilke motsetninger som står på spill i møter der man opplever et fellesskap med noen som på et eller annet grunnleggende vis er annerledes enn deg selv (s. 178). Hun er særlig opptatt av at teknologiske nyvinninger og endringer i politiske maktforhold kan virke inn på med hvem og hvordan man opplever fellesskap (s. 178).

Hellstrand (2013) sier at kritisk intimitet fører til nytenkning av tradisjonelle kategorier og hierarkier (s. 197). Kritisk intimitet er en nyttig teori i denne studien fordi den innebærer en forståelse av kompleksiteten i ulike relasjoner, og at tilknytting til andre mennesker kan gå på tvers av det tradisjonelle og vante. Spesielt med tanke på nyere samfunnsutvikling der

mer samvær over internett har blitt vanlig, vil også møter mellom mennesker av ulik kultur og ontologisk utgangspunkt skje hyppigere.

2.7 Tidligere forskning på Incel-fenomenet

Incel er et relativt nytt begrep og fenomenet er lite forsket på, spesielt i europeisk kontekst. Søk i artikkeldatabaser (som blant annet Oria, Google Scholar, VID:Open) viser at det de siste par årene likevel kan virke som sosialfaglig interesse for fenomenet har økt. Artikler, masteroppgaver og avhandlinger som nevner begrepet «incel» er utlukkende av nyere tid.

Av vitenskapelige artikler fra internasjonale forskningstidsskrifter kan det virke som at retorikken og voldsrisikoen hos incels er det som er hovedfokuset til mye av forskningen. Ved søk på «Manosphere» får jeg større napp enn ved søk etter «incel» alene. Studier på mannsfæren på nettet kartlegger blant annet sosiale medier som arena for antifeminisme eller kvinnefiendtlighet (Massanari, 2017; Jane, 2017). I tillegg har en ny type offermentalitet, sexismen og giftig maskulinitet blitt knyttet til såkalt nerdekultur på nettet (Salter & Blodgett, 2017, s. 5-16).

I en studie av Debbie Ging (2019) avsløres det at selv om den nyere mannsfæren på nettet på mange måter har likhetstegn med mer tradisjonell antifeminisme, så er det noen nye trender som kompliserer den tradisjonelle hegemoniske maskuliniteten siden menn i større grad opplever flere nivåer av offerliggjøring, ikke bare av feminisme, men av alle kvinner og av såkalte «alfa-menn». Nettstedene løfter frem en felles narrativ om noen menns tap og lidelse i menns sosiale hierarki som et resultat av feminisme, og incel-samfunnet trekkes spesielt frem blant andre mannsfære-sider for å uttrykke følelser av marginalisering og sinne (Ging, 2019).

I en svensk forskningsrapport kom det frem at brukerne av incel-forumer er i vekst og at Norge er blant landene som skiller seg ut med flest brukere (Fernquist et al., 2020). På ett av forumene som ble undersøkt, var det kun Storbritannia og USA som hadde flere brukere. En annen nordisk studie har funnet frem til noe tilsvarende. Studien, som kartla antifeminisme og kvinnehat på internett, tok utgangspunkt i IP-adresser for å få oversikt over nasjonalitetene til brukerne av de mest kjente incel-forumene, og fant at Norge var

overrepresentert i forhold til befolkningstall (Mogensen & Rand, 2020). Det må likevel nevnes at en svakhet med denne metoden er muligheten for å maskere IP-adresser. Studien konkluderte også med at ut ifra deres analyser ser det ut til at de nordiske brukerne poster som selvstendige individer og at det er lite som tyder på noen systemisk bevegelse eller organisering innad i de nordiske landene (Mogensen & Rand, 2020, s. 8).

En amerikansk studie foretok en kvalitativ analyse av mer enn 8000 foruminnlegg og identifiserte her fem normative ideer som nettsamfunnet er strukturert rundt: det seksuelle markedet, kvinner er naturlig onde, legitimering av maskulinitet, mannlig undertrykkelse og vold (O'Malley et al., 2020). Forumene blir et sted for incels til å få støtte og validering for sine tanker og følelser av å være undertrykt og marginalisert. O'Malley et al. (2020) trekker også frem paradokset ved at incels uttrykte nostalgiske følelser rundt de tradisjonelle patriarkalske strukturene, samtidig som tradisjonelle konstruksjoner rundt maskulinitet blir sterkt kritisert (s. 21).

En studie fra 2021 sammenligner diskurser mellom Incels og mainstream pornografi og finner flere sexistiske likhetstrekk (Tranchese & Sugiura, 2021). Blant annet mener studien at diskursen rundt kvinner i begge tilfeller både implisitt og eksplisitt uttrykker at kvinner fortjener straff og at den korrekte straffen ofte er seksualisert vold. Tranchese & Sugiura (2021) stiller spørsmål om mainstream pornografi kan ha noe av skylden for incels tankegang ved at porno fremstiller kvinner som alltid tilgjengelige og underlagt enhver manns ønsker og begjær, og at noen menn utvikler sinne og frustrasjon når virkeligheten ikke er som den blir fremstilt. Samtidig trekker studien frem at man begår en feil ved å trekke frem incels diskurs som mer ekstremt enn annet. Ved å gjøre dette inkluderer man ikke kvinnefiendtlighet i andre deler av samfunnsdiskursen, og på den måten understøtter man ideen om at kvinnefiendtlighet kun finnes hos enkeltindivider og deres spesifikke omstendigheter (Tranchese & Sugiura, 2021). Som det blir nevnt i en norsk masteroppgave om incels, er det viktig å huske at dette internettfenomenet ikke er isolert fra resten av samfunnet, men er også påvirket fra større sosiale og kulturelle diskurser (Rummelhoff, 2020).

En longitudinell studie av mannsfæren på ulike internettplattformer benyttet programmer for å analysere 28,8 millioner innlegg samt aktiviteten på ulike forumer over tid (Horta Ribeiro et al, 2021). Studien konkluderte med en stor migrasjon fra eldre forumer for menn

(som aktivist-forumer for menns rettigheter og forumer for sjekketips) til nyere nettsamfunn som Incel og MGTOW. Analysene viste også at kvinnefiendtlighet og generell hatsk språkbruk har økt over tid og at brukere som migrerer over til incel-forumer også blir gradvis mer ekstreme i retorikken (Horta Ribeiro et al, 2021). Incel-bevegelsen blir ofte koblet opp til ideologisk ekstremisme og det kan derfor diskuteres hvorvidt dette er et tegn på en radikaliseringsprosess.

Det har blitt teoretisert om at en følelse av fratakelse av sine rettigheter og privilegier kan føre unge menn mot nettsamfunn der pseudovitenskapelige, men attraktive filosofier gir støtte og tilhørighet, men som samtidig starter en radikaliseringsprosess hos medlemmene (O'Malley et al, 2020). En studie av Regehr (2020) har identifisert fem steg incel-forumer bruker i en radikaliseringsprosess. Studien argumenterer for at incel-forumers ekko-kammer konverterer ensomme menn til sinte, potensielle voldsforbrytere og argumenterer for at denne typen indoktrinering bør overvåkes (Regehr, 2020). Baele, Brace og Coans (2019) trekker frem at hvordan Incel-forumers voldsinnhold og ekstremistiske konspirasjonsteorier kan utvikles til å bli en hyllest av massedrapsmenn og andre voldutøvere. Likevel konkluderer andre med at selv om språket indikerer fantasier om vold, er det et fåtall av medlemmene som faktisk har, eller kommer til å handle på bakgrunn av disse fantasiene (Ottesen Kennair, 2020; Scaptura & Boyle, 2020).

En norsk masterstudie analyserte narrative i et incel-forum og konkluderte med at incel-forumet ble i første omgang brukt til å luften sine frustrasjoner, men viser sterk kjønnskategorisering hvor incels er ofre og kvinner fienden (Høiland, 2019). Hvordan kvinner fremstilles i media eller på sosiale medier, blir avvist som løgn med mindre det passer inn i det allerede etablerte narrative som forfektes. Den narrative analysen fant også at brukerne på incel-forumet fremstilte seg selv som protagonister, av og til helter, og alltid som ofre av antagonistene kvinner, feminisme, liberale menn og seksuelt attraktive menn (Høiland, 2019). En masterstudie skrevet i samarbeid med likestillingssenteret KUN, viste at unge menn som ønsker å fremstille seg som liberale og moderne også er opptatt av å tydeliggjøre en distansering til det de ser på som typisk incel-tankegang (Thiesen, 2019). Og det kan jo spekuleres i hvorvidt dette at andre menn snakker nedsettende om incels er med på å forsterke et opplevd fiendskap.

I 2020 startet Reform – ressurscenter for menn et kartleggingsprosjekt om norske Incels og 31. januar 2022 ble denne rapporten offentliggjort. Denne studien ble den første i norsk sammenheng som har benyttet seg av kvalitative forskningsintervjuer av menn som definerer seg som incels. I deres studie ble det trukket frem 7 hovedtemaer som kom frem i deres intervjuer: Ensomhet, maskulinitet, nære relasjoner, kroppsbilde og selvfølelse, psykisk helse og mestringsstrategier, helsehjelp og en markedsøkonomisk forståelsesramme (Reform, 2022). Studiens funn konkluderte blant annet med at informantene hadde en gjennomgående opplevelse av å være fysisk og mentalt frakoblet resten av samfunnet og snakket sjelden med venner og familie om dette. Enkelte koblet dette direkte til normer om maskulinitet som at man skal fremstå som sterk. Flere opplevde et stort savn etter en romantisk partner som ble altoppslukende og definerende for dem som mennesker. Flere brukte et kapitalistisk språk når de snakket om relasjoner, hadde markedsøkonomisk forståelse av sex og dating og så på attraktivitet som en objektiv størrelse. I tillegg slet flere med dårlig selvfølelse, negativt kroppsbilde og psykiske plager. Enkelte av mennene hadde søkt etter hjelp til å håndtere hverdagen, mens flere aldri hadde søkt behandling for blant annet spiseforstyrrelser (Reform, 2022).

Det har vært en stadig økende populærkulturell interesse for incel-fenomenet og det kan se ut som den sosialvitenskapelige interessen for dette internett-fenomenet har økt de siste par årene. Studier viser at individene som tiltrekkes disse forumene ofte er ensomme, usikre, frustrerte og føler seg avvist og utestengt fra det sosiale samfunnet (Regehr, 2020; Rummelhoff, 2020; Scaptura & Boyle, 2020). Men det er behov for enda mer kunnskap og det blir etterspurt mer forskning for å danne en bedre forståelse av situasjonelle dynamikker som påvirker at individer trekkes mot subkulturer som Incel-fenomenet (O'Malley et al., 2020; Ottesen Kennair, 2020).

3 Forskningsdesign og metodevalg

I dette kapittelet skal jeg gjøre rede for forskningens design og metodologiske valg i arbeidet med denne studien. Problemstillingens formulering setter føringer for videre forskningsprosedyrer og må derfor komme i første rekke før valg av metode (Johannessen et al., 2016, s. 54). Først vil jeg derfor gå inn på studiens problemstilling før jeg redegjør for valget av kvalitativ tilnærming, og studiens vitenskapelige og epistemologiske ståsted. Deretter skal jeg beskrive prosessen fra planlegging til ferdig analyse. Underveis vil jeg også nevne enkelte utfordringer og erfaringer jeg har gjort meg underveis. Til slutt vil jeg gå nærmere inn på etiske vurderinger, samt mulige begrensninger med studien.

3.1 Forskningsprosjektets mål og utarbeiding av problemstilling

Målet med denne studien er å få en frem en kompleks forståelse av menn som søker seg mot denne subkulturen på internett og hvordan de selv opplever og forstår seg selv i møte med incel-fenomenet. Det er i all hovedsak informantenes egne beskrivelser av opplevelser jeg er interessert i. Prosjektets problemstillinger er derfor:

«Incel-fenomenet: Hva forteller forumbruket selv om tilhørighet og utenforskap?»

Herunder har jeg utarbeidet fire forskningsspørsmål som sammen skal bidra til å besvare problemstillingen:

- Hvordan beskriver informantene sitt første møte med incel-fenomenet?
- Hvordan opplever informantene seg selv i møte med samfunnets idealer?
- Hvordan beskriver informantene incel-forumenes funksjon i deres liv?
- Hvordan beskriver informantene sitt hverdagsliv og relasjoner utenfor incel-forumene?

Problemstillingen har gjennomgått endringer og utbedringer underveis. Som en arbeidsproblemstilling hadde jeg i første omgang: «Hvordan beskriver unge menn sin inngang og tilknytning til incel-samfunnet». Etter hvert endret jeg formuleringen fra å inneholde «incel-samfunnet» til «incel-fenomenet». Dette fordi jeg gjennom arbeidet med prosjektet oppdaget at det ikke er et like sammenkoblet samfunn som jeg antok på forhånd, og at

formuleringen ble mer presis ved å definere det som et fenomen heller enn et samfunn. Den endelige problemstillingen kom på plass mens jeg gjennom arbeidet med analysen og den tilhørende diskusjonen anså det som nødvendig å få et mer overordnet utgangspunkt. Problemstillingen ble derfor endret for å gi et bedre standpunkt å drøfte opp mot og som kan bidra til mer forståelse for fenomenet og informantenes livsverden.

3.2 Kvalitativ tilnærming

Johannessen et al. (2016) beskriver at der kvantitativ forskning er opptatt kartlegging gjennom stort tallmateriale hvor man kan lese av sammenhenger og tendenser, er man i kvalitativ forskning mindre opptatt av årsakssammenhenger og mer opptatt av å forstå relasjoner og hvordan mennesker oppfatter verden (s. 93). Hvordan jeg skal undersøke dette fenomenet avhenger derfor av hva det er jeg ønsker å finne ut.

Et av studiens hovedmål er å gi informantene plass til å komme med sine synspunkter der tidligere forskning som oftest har beskrevet incel-fenomenet utenfor individperspektivet. Theodore Taptiklis (2015) i møte med John Shotter beskriver omhet og medhet som to ulike måter å forholde seg til verden på (s. 175). Der omhet er en abstrakt fremstilling adskilt fra personlige erfaringer som søker etter mønstre, forklaringer, kategorier og å eliminere eventuelle tvetydigheter, er et medhets-perspektiv dialogisk og opptatt av personlige begivenheter og både anerkjenner og håndterer usikkerhet. De senere årene har verbale uttrykksformer og studier av nettstedet og digital kommunikasjon blitt mer utbredt innen kvalitativ forskning (Thagaard, 2018, s. 11). I litteraturgjennomgangen oppdaget jeg at – med unntak av noen få – har de aller fleste tidligere studier på incel-fenomenet hatt en kvalitativ tilnærming der analyser av foreliggende tekster og foruminnlegg har vært i fokus. Tidligere tekster, både innen forskning og en del journalistiske artikler, har på mange måter vært preget av omhetstekster som beskriver incel-forumer og dets medlemmer ut fra kategorier og mønstre, mens denne studien søker etter å få individets egne erfaringer med incel-fenomenet i sentrum.

Den kvalitative tilnærmingen der man søker etter tykke, detaljrike beskrivelser i et livsverdenintervju er derfor den mest velegnede metoden i mitt prosjekt. Kvalitativ forskning krever at man er villig til å bruke seg selv, ta posisjoner og utvikle en argumenterende tekst

(Smith et al., 2009, s. 41). Dette innebærer derfor at jeg gjennom hele prosessen har vært bevisst problemstillinger og utfordringer knyttet til subjektivitet.

3.3 Vitenskapelig ståsted

Både studiens tema og problemstilling legger opp til å få mer innsikt i incel-fenomenet gjennom å få en økt forståelse for informantenes livsverden. Jeg er altså interessert i fenomenet i lys av informantenes subjektive opplevelse og forståelse av dette. Innenfor kvalitativ forskning er fenomenologi et begrep som viser til interessen for å forstå sosiale fenomener gjennom deltagerens egne beskrivelser og opplevelser (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 45).

Fenomenologien ble grunnlagt av den tyske filosofen Edmund Husserl (1859 - 1938) som ville studere fenomener slik de fremtrer for bevisstheten, uten å bedømme hvorvidt det vi observerer er virkelig eller en illusjon (gjengitt fra Snævarr, 2017, s. 178). Thagaard (2018) argumenterer for at siden fenomenologien tar utgangspunkt i enkeltpersoners opplevelser for å finne en dypere mening i deres erfaringer, må et fenomenologisk ståsted sentreres rundt hvordan fenomenet oppleves av personene vi studerer, mens den ytre verden kommer i bakgrunnen (s. 36). Ved å foreta en slik fenomenologisk reduksjon streber vi etter en fordomsfri beskrivelse av fenomenet (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 46). Den forforståelse jeg innehar og diskurser om fenomenet som finnes i samfunnsdebatten, må legges til side. Kun på denne måten vil jeg klare å finne frem til temaer som er viktige for informantene og besvare problemstillingen som etterlyser forumbrukernes egne fortellinger.

Fenomenologien er også uløselig knyttet til hermeneutikken (Hårtveit & Jensen, 2004, s. 60). Hermeneutikk betyr «tolkningslære» og har gjennom sitt bidrag om fortolkning som forutsetning for forståelse hatt stor innflytelse i humanvitenskapen (Snævarr, 2017, s. 184). Hermeneutikken har røtter helt tilbake til antikken og har utviklet seg fra å være en metode for å tolke Bibelen, til en fortolkningsmetode for andre tekster og til å nå omhandle fortolkning av all menneskelig erfaring (Krogh, 2014). Denne forståelsen innebærer at vi forstår delene i lys av helheten og omvendt, noe som er illustrert i «den hermeneutiske sirkelen» (Snævarr, 2017, s. 185). Et hermeneutisk ståsted vil derfor innebære en forståelse

av at innenfor sosial fenomener finner man ikke en ekte sannhet, men man må fortolke og finne mening i lys av den sammenhengen fenomenet studeres i (Thagaard, 2018, s. 37).

Den moderne hermeneutikken knyttes til Martin Heidegger (1889-1976), hans elev Hans-Georg Gadamer (1900-2002) og Paul Ricoeur (1913-2005) som alle mente at hermeneutikken omhandlet all forståelse (Krogh, 2014). Heidegger og Gadamer videreutviklet den hermeneutiske sirkelen til å også inkludere leserens forforståelse og historiske og kontekstuelle perspektiver (Krogh, 2014, s. 52-53). Dette perspektivet vil si at jeg ikke kan komme helt unna min forståelsesramme i tolkningsarbeidet, men at jeg gjennom prosessen vil være i økende grad i stand til å bedømme egne antagelser og fordommer og kvitte meg med de som ikke passer inn eller som hindrer min forståelse av fenomenet.

3.4 Sosialkonstruksjonistisk epistemologi

Epistemologi kalles gjerne erkjennelsesteori og handler om hvordan man oppnår kunnskap (Johnsen & Torsteinsson, 2012, s. 31). Et viktig tema i epistemologien er forskjellen mellom subjektivitet og objektivitet. Med en objektivistisk holdning vil man ta utgangspunkt i at det eksisterer en objektiv virkelighet og man skal sikre at kunnskapen man innhenter, er generaliserbar utover den bestemte konteksten den er innhentet i (Johnsen & Torsteinsson, 2012, s. 31).

I forskning på konkrete naturfenomener vil det ofte være ønskelig å søke etter objektivitet. I studiet på menneskelige fenomener, derimot, vil det være lite nyttig å bestrebe en ren objektiv metode for innhenting av informasjon. Hvem som forsker, hvilke informanter man finner og hvilke spørsmål som stilles, er eksempler på subjektive enheter som vil påvirke forskningen i stor grad. Det betyr likevel ikke at man ikke kan si noe interessant om fenomenet. Kunnskap og forståelse om et fenomen kan innhentes nettopp ved å anerkjenne dette subjektive aspektet ved forskningen.

Mitt epistemologiske utgangspunkt for denne studien er derfor sosialkonstruksjonistisk. En sosialkonstruksjonistisk epistemologi innebærer en antiessensialistisk holdning der man ikke tenker at man kan finne en stabil og ekte essens i menneskelige og samfunnsmessige

fenomener, men at det er sosialt konstruert innenfor en gitt tidsepoke og gitt kultur (Johnsen & Torsteinsson, 2012, s. 34). Jeg forsøker altså ikke å innhente en objektiv sannhet om fenomenet jeg studerer, men anerkjenner påvirkningen i konteksten jeg innhenter kunnskap fra. Dette vil si at jeg anerkjenner både min påvirkning som forsker (som hva jeg punktuierer på, hvilke spørsmål jeg stiller og så videre), men også i hvilken tid og kultur informantene mine lever i som påvirker dem og samfunnets syn på dem.

Sosialkonstruksjonismen kan ses på som et samlebegrep der postmodernisme og poststrukturalisme også er viktige begreper. Det poststrukturalistiske synet på teorier om sannhet er at dette kun er et av mange perspektiver på virkeligheten (Johnsen & Torsteinsson, 2012, s. 34). Dette ser man igjen i forskningen som tidligere er gjort av incel-fenomenet. Hvilket perspektiv forskerne inntar vil påvirke hva slags informasjon man innhenter. Der denne studien er opptatt av å innhente kunnskap og forståelse for individets egne opplevelser og beskrivelser, er det i tidligere internasjonal forskning vært et større fokus på kartlegging, risikovurdering og gruppedynamikker innad i fenomenet (som for eksempel: Horta Ribeiro et al, 2021; Jane, 2017; Massanari, 2017; O'Malley et al, 2020; Regehr, 2020). Disse ulike perspektivene vil naturligvis påvirke hva slags kunnskap man sitter igjen med.

3.5 Fortolkende fenomenologisk analyse

Fortolkende fenomenologisk analyse (forkortet IPA for engelsk Interpretative Phenomenological Analysis) er en kvalitativ analysemetode utviklet for å utforske menneskers forståelse av egne opplevelser og er nært knyttet opp til fenomenologisk, hermeneutisk og ideografisk kunnskapsforståelse (Smith et al., 2009).

Denne analysemetoden er fortolkende og velegnet i bruk på min studie siden jeg er opptatt av menneskers opplevelser knyttet til et bestemt fenomen. Ved bruk av IPA er det en fordel med mindre, relativt homogene utvalg som kan gi oss tilgang til et perspektiv på fenomenet vi er interessert i (Smith et al., 2009, s. 49). Dette innebærer at jeg må gå i dybden og ta sikte på detaljrrike, tykke beskrivelser fra informantene. Det er et arbeid som på mange måter kan sammenlignes med utforskning der man går i dybden av subjektive opplevelser for så å fortolke hva dette kan bety eller innebærer.

Smith et al. (2009) trekker frem fem viktige kvaliteter ved en IPA-forsker som jeg har etterstrebet gjennom hele prosjektet: Et åpent sinn, fleksibilitet, tålmodighet, empati og en villighet til å gå inn i deltagerens livsverden (s. 55). Som forsker vil jeg ha som grunnprinsipp at mennesker er meningsgivende skapninger og jeg må innta en aktiv fortolkende posisjon for å gjennom IPA utforske informantenes perspektiver og opplevelser.

3.6 Utvalg og rekruttering

Utvalgsriteriet jeg satte var at informantene skulle være menn over 18 år og at de tilbringer, eller tidligere har tilbragt tid, på incel-forumer. Jeg åpnet tidlig opp for å også inkludere deltagere som tidligere har vært på denne typen forumer siden jeg innså utfordringen med å få tak i informanter. Fordelen med dette er at informanten selv kan ha et retrospekt og fortolke hvorfor incel-fenomenet appellerte til dem på et gitt tidspunkt i livet på en annen måte enn når de står midt i det.

Utvalget i denne studien er strategisk basert på at informantene er plukket ut på bakgrunn av kvalitetene som var relevant for problemstillingen (Thagaard, 2018, s. 54). Siden utvalget også er basert på selvseleksjon er det også et tilgjengelighetsutvalg (Thagaard, 2018, s. 56).

I utgangspunktet planla jeg en utvalgsstørrelse på 3-6 informanter på bakgrunn av Smith et al. (2009) sin anbefaling til studentprosjekter (s. 51). Likevel sier de at det ikke finnes en fasit på hva som er riktig utvalgsstørrelse siden IPA er opptatt detaljerte beskrivelser av individuell opplevelse. På bakgrunn av at menneskelige fenomener som oftest er svært komplekse, kan det derfor være nyttig med få informanter for å sikre dybden (Smith et al., 2009, s. 51).

Arbeidet med rekruttering startet umiddelbart etter NSD sin godkjenning av prosjektet 20. september 2021, men forberedelsene startet allerede på et tidlig tidspunkt. Thagaard (2018) trekker frem at kjennskap til et miljø kan være en styrke (s. 190). For å sikre studiens validitet så jeg det som essensielt at jeg satte meg godt inn i fenomenet ved å lese forskning og journalistiske artikler, men også ved å selv oppsøke og gjøre research på nettforumer der incel-innhold blir formidlet.

I studier på masternivå vil man ofte kunne etablere en formell kontakt med ulike instanser som helsestasjon, familievernkontor eller lignende for å rekruttere informanter. I mitt tilfelle var det derimot mer utfordrende. Jeg tok kontakt med journalister og andre som tidligere har vært i kontakt med menn som definerer seg som incel, uten at dette førte noen vei. Jeg forsøkte også å finne og rekruttere informanter på steder som 4chan og Endchan, men opplevde anonymiteten på disse forumplattformene som en utfordring. Jeg var nødt til å legge ut innlegg som viste hva jeg søkte, men måtte samtidig beskytte meg selv mot hets og trusler. Jeg lagde meg derfor en egen e-postadresse utelukkende for dette prosjektet og holdt navn og kjønn bevisst anonymt inntil jeg fikk opparbeidet meg kontakt med potensielle informanter gjennom e-post. På bakgrunn av dette laget jeg to versjoner av samme rekrutteringsplakat hvor jeg på den ene stod frem med fullt navn, mens den andre var anonymisert (vedlegg 1).

På forumsiden Reddit var det lettere. Her oppretter man en bruker, kan skrive til andre brukere på privat chat og innleggene forsvinner ikke like fort i mengden. På R/Norge (Et Reddit-forum for norske brukere) la jeg ut et innlegg som fort fikk en del kommentarer og håpet om å få tak i informanter steg. Etter få timer ble innlegget derimot fjernet av moderatorene, og jeg måtte både argumentere for studiens relevans og identifisere meg med studentbevis for å få opp igjen innlegget (vedlegg 2). Gjennom Reddit fant jeg også enkelte internasjonale Discord-servere med incel-innhold som jeg meldte meg inn i. Når jeg derimot introduserte studien min og søkte etter norske medlemmer ble jeg på flere av dem truet eller blokkert.

Underveis i rekrutteringsprosessen var jeg i kontakt med til sammen fem mulige informanter, men mistet tre av ulike grunner. To av dem ville gjerne diskutere fenomenet med meg på et generelt grunnlag, men ønsket til syvende og sist ikke å delta i et formelt intervju hvor de snakket om egne opplevelser. Og én sluttet å svare når vi gikk over fra privat chat på Reddit til å sende mailer. Det er ikke umulig at han brøt kontakten da siden jeg på det tidspunktet signerte e-postene mine med fullt navn og det kom til syne at jeg var en kvinne.

Kvale og Brinkmann (2015) sier at selv med få deltagere i en studie kan man si noe interessant om fenomenet man studerer fordi det sier noe om nærværet av bestemte kulturelle forståelser, selv om det kanskje ikke sier noe om frekvensen av forekomstene (s.

149). Videre argumenterer Kvale og Brinkmann (2015) om at få saker gir forskeren mulighet til å være grundigere i forskningen og at dette igjen kan være positivt for studiens vitenskapelige kvalitet (s. 149).

Hele rekrutteringsfasen tok mye lengre tid og mer arbeid enn hva jeg hadde forutsett, men til slutt hadde jeg to informanter som begge deltok i to intervjuer hver.

3.7 Utarbeiding av intervju

For å få best mulig dekning av informantenes erfaringer og opplevelser, så jeg det som mest lønnsomt å benytte meg av et semistrukturert intervju. Kvale og Brinkmann (2015) sier at et semistrukturert livsverdenintervju søker etter informantenes beskrivelser for å fortolke fenomener (s. 156). Dette er ikke like strengt som et strukturert intervju, og gir derfor mulighet til å forfølge tråder som naturlig dukker opp i samtalene, og de temaene som informantene selv mener er relevant å snakke om.

Et godt intervju er helt grunnleggende for en god IPA-studie og Smith et al. (2009) trekker frem at det kan være nyttig å ha en viss plan for intervjuet (s. 58). Det har derfor vært viktig for meg å forberede meg godt, men samtidig ha et åpent sinn og være bevisst på at intervjuet kan ta andre retninger enn hva jeg forventet. Planleggingen av intervjuet gikk hovedsakelig ut på å sette meg godt inn i fenomenet, hva ulike ord betyr og lignende, for å kunne snakke om fenomenet med god nok bakgrunnsinformasjon.

Jeg forberedte meg også ved å utarbeide en relativt åpen, men nøye gjennomtenkt intervjuguide (vedlegg 3). Intervjuguiden inneholdt fire områder/temaer som jeg ønsket å komme inn på for å best mulig dekke problemstillingen. Disse hovedområdene la seg tett opp til hvert av de fire forskningsspørsmålene. Under hvert hovedområde formulerte jeg tre forslag til spørsmål som kunne stilles. Jeg la også til noen stikkord om innledning og avslutning for å forsikre meg om at jeg husket å ta opp igjen viktige elementer fra informasjonsskrivet. Dette sikret et informert samtykke muntlig i det tilfellet der den ene informanten ikke hadde hatt mulighet til å på forhånd skrive ut og signere samtykkeskjemaet som var lagt ved informasjonsskrivet.

3.8 Gjennomføring av intervju

Min forskning tar utgangspunkt i fire dybdeintervjuer med to informanter. Hvert av intervjuene varte i omtrent 50-60 minutter. Av praktiske årsaker og etter informantenes ønske, ble intervjuene gjennomført over videomøte på Zoom. En mulig ulempe med dette er at jeg da muligens gikk glipp av informasjon i kroppsspråk, og at jeg av og til stilte et nytt spørsmål for tidlig ved at jeg ikke la inn like mye pauser eller stillhet mellom oss som jeg muligens ville gjort om vi satt i samme fysiske rom. Blant annet kom jeg til skade med å avbryte informanten ved et par anledninger, noe jeg antar var på grunn av at jeg ikke leste ham godt nok gjennom PC-skjermen. Samtidig tror jeg fordelene veier opp for ulempene. Jeg er usikker på om informantene ville stilt opp på et fysisk møte og det var viktig for meg at informantene var komfortable og trygge. Begge informantene har vært aktive med online-gaming og vant til å snakke med folk over nett. Muligens bidro avstanden mellom informanten og meg som forsker positivt til å lettere snakke om sensitive temaer de ikke har delt med noen tidligere.

Etter rådføring med prosjektets veileder, fokuserte jeg på å være i stor grad mentalt til stede i samtalen og være en god samtalepartner først og fremst. Jeg opplevde informantene som ydmyke og reflekterte individer som var villige til å dele av seg selv, sin historie og sine erfaringer på og utenfor incel-forumene.

Mellom første og andre intervju med informantene lyttet jeg til og transkriberte første intervju. Dette ga meg en mulighet til å notere underveis områder vi ikke hadde kommet så mye inn på, og jeg merket meg noen tråder og temaer jeg ikke hadde forfulgt som jeg ønsket å trekke opp igjen i intervju nummer to. Informantene hadde også fått mulighet til å reflektere siden forrige samtale og tok opp ting de hadde tenkt på siden sist. På denne måten fikk jeg i større grad gått i dybden av informantenes livsverden enn jeg hadde gjort ved kun ett intervju med hver informant. Dessuten hadde informanten og jeg blitt litt bedre kjent og jeg merket at samtalen fløt lettere i andre intervju. Informantene tok mer plass og det ble i større grad en dialog uten at jeg trengte å stille like mye spørsmål for at informanten skulle utdype eller komme med eksempler. I analysen av materialet oppdaget jeg at enkelte temaer som kanskje opplevdes litt mer sårbart å snakke om, først kom opp i

andre intervju. Disse ville jeg gått glipp av ved kun ett intervju.

3.9 Transkribering

For å ivareta studiens reliabilitet har alle intervjuene blitt tatt opp på godkjent diktafon og transkribert fortløpende etter hvert intervju. Jeg ønsket å transkribere de fire intervjuene selv for å få et nært forhold til datamaterialet. Jeg la meg tett opp til ordlyden og transkriberte derfor inn pauser, lyder, latter og lignende. Dette for å være så presis som mulig og forhindre at mye gikk tapt i oversettelsen fra tale til tekst og for å lettere huske stemning og detaljer fra intervjuet ved videre arbeid med teksten. Ved å være to stykk som transkriberer uavhengig av hverandre for deretter å sammenligne transkripsjonene kunne jeg styrket studiens reliabilitet ytterligere (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 211). Jeg vurderte det likevel som mest hensiktsmessig av tid og konfidensialitetshensyn at jeg heller beholdt opptakene og lyttet til disse parallelt med lesing av transkripsjonene under analysen.

3.10 Analyse

Jeg har benyttet en IPA-modell inspirert av Smith et al. (2009) sine seks steg (s. 82-106). Jeg har i all hovedsak fulgt disse stegene slik det fremlegges av dem, men med enkelte justeringer som falt seg naturlig i arbeidet med analysen.

3.10.1 Steg i analysen

Steg 1: Lesing og relesing

Jeg begynte med å lese gjennom transkripsjonene to ganger. Underveis noterte jeg ned enkelte spontane tanker og refleksjoner i et eget forskningsnotat. Dette bidro til å sortere tankene mine og forhindre at den fire lesningen ble forstyrret av refleksjoner som jeg ønsket å ha med meg videre. Samtidig forsøkte jeg så godt det lot seg gjøre å legge egne forforståelser til side og leve meg inn i det overordnede meningsinnholdet uten å fortape meg i detaljene. Jeg avsluttet med en siste gjennomlesing der jeg samtidig lyttet til lydopptaket.

Steg 2: Innledende analyse

Jeg lagde meg et analysedokument for hvert intervju som jeg delte i tre kolonner med det transkriberte materialet nummerert i midtre kolonne (vedlegg 4). Venstre kolonne ble brukt til å notere viktige nøkkelord, meningsutsagn og oppsummeringer fra informantene. Disse knyttet jeg til intervju gjennom informantkode, intervjukode og linjenummer for å senere kunne klippe dette ut og enkelt kunne finne tilbake til riktig sted i transkripsjonen. Jeg erfarte at det enkelte ganger dukket opp egne teorier og refleksjoner underveis, og valgte derfor å gjennomføre steg tre av analysen delvis parallelt.

Steg 3: Fortolkning og fremvoksende temaer

I høyre kolonne tok jeg utgangspunkt i det som var skrevet i venstre kolonne. Jeg noterte ned egen forståelse og tolkning av informantenes utsagn og koblet dette til eventuelle teoretiske perspektiver. Ved å redusere detaljnivået på oppsummeringene så jeg at enkelte temaer begynte å komme til syne. Hele tiden hadde jeg problemstillingen foran meg for å sørge for at det jeg trakk ut var med på å belyse denne.

Steg 4: Mønstre og sammenhenger i temaer

I dette steget begynte jeg å danne meg oversikt over temaene og se etter sammenhenger og mønstre. Jeg opprettet et eget dokument der jeg trakk ut viktige sitater, samt mine tolkninger av disse, sorterte og dannet på den måten flere overordnede temaer. I denne fasen var jeg spesielt kritisk og forkastet enkelte temaer og nøkkelutsagn som ikke var relevant i forhold til problemstillingen, samt at jeg var ekstra oppmerksom på å skille mellom egne antagelser og informantens egen mening i utsagnene.

Steg 5: Neste sak

Smith et al. (2009) trekker frem at det er viktig å respektere hver deltagers individualitet og ikke trekke med seg temaer og ideer fra en sak til neste (s. 100). Jeg valgte å gjøre steg 1-4 på begge intervjuene av hver informant i ett siden intervju nummer to var en naturlig fortsettelse fra den forrige. Men jeg gjorde meg helt ferdig med første informant og tok flere dagers pause fra analysen før jeg beveget meg videre til den andre. Dette for å nullstille meg før jeg gjentok stegene med neste informant.

Steg 6: Mønstre og hovedfunn

I analysens siste steg så jeg etter likheter, ulikheter, mønstre og hovedtemaer mellom

informantene. Selv om IPA-stegene beskrives lineært, er et nøkkelprinsipp av metoden inspirert av den hermeneutiske sirkel og det er derfor mulig å bevege seg frem og tilbake i analysen (Smith et al., 2009, s. 28). I dette steget beveget jeg meg frem og tilbake mellom analysedokumentene og transkripsjonene og undersøkte mønstre på tvers av informantene for å danne hovedtemaer og underkategorier som utgjør studiens funn. Jeg skrev deretter funnene ut en etter en og eksemplifiserte disse med underbyggende direkte sitater og mine fortolkninger.

3.11 Ethiske vurderinger

Prosjektet ble godkjent av NSD (Norsk senter for forskningsdata) 20.09.2021 (vedlegg 5). Ethiske problemstillinger og vurderinger har vært med meg gjennom hele forskningsprosessen. I tidlig stadium satte jeg meg godt inn i retningslinjer og lover for å sørge for at jeg ikke på noen måte skulle krenke informantens integritet og privatliv eller forårsaker urimelige belastninger hos informantene (Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora [NESH], 2021). I forbindelse med intervjuene og transkriberingen sørget jeg for grunnleggende personvern hensyn, lagret og behandlet datamaterialet korrekt og forsvarlig, og sørget for at jeg anonymiserte informantene tilstrekkelig (NESH, 2021). Dette blant annet gjennom å gjøre lydopptak av intervjuene på en godkjent diktafon og umiddelbart etter intervjuet flytte opptakene til en kryptert minnepinne kjøpt inn til dette formålet. For å sikre anonymiteten har jeg også måtte utelukke enkelte detaljer fra informantens bakgrunn i rapporteringen. Det har ikke vært behov for noe skjult agenda i denne forskningen, og jeg har fulgt vanlig informeringsprinsipper der jeg i eget informasjonsskriv informerte deltagerne om blant annet studiens formål, problemstilling, mulige temaer vi kan komme inn på, hvem som får tilgang til innhentet informasjon, deltagerens rettigheter og mer (vedlegg 6). I selve intervjuet og videre arbeid med datamaterialet har jeg vært opptatt av å behandle deltagerne med respekt og følsomhet for å ikke bidra til marginalisering. Dette har vært spesielt viktig for meg siden hovedformålet med studien er å øke forståelsen for fenomenet, som jeg på sikt ønsker at skal komme denne gruppen til gode.

I studier som dette der man går inn i dybden av personlige tanker og opplevelser, er det viktig å ha med seg en ekstra følsomhet. Smith et al. (2009) sier at bare å snakke om sensitive temaer kan være smertefullt for enkelte deltagere og at det derfor kan være en god praksis å sørge for fritt samtykke også under selve intervjuet (s. 53). I tillegg nevner de at man bør informere om retten til å trekke seg helt frem til intervjuet er inkludert i en analyse. Dette sørget jeg for å formidle i forkant av begge intervjuene med hver informant.

3.12 Mulige svakheter

Svakheter med den kvalitative metoden kan være at den blir for subjektiv ved at informanten påvirkes av hvem som utfører intervjuet. I mitt tilfelle kan det for eksempel tenkes at informanten legger bånd på seg eller på annen måte velger ut hva han vil dele på bakgrunn av mitt kjønn. Siden fenomenet er i stor grad et kjønnnet fenomen kan det tenkes at ved en mannlig intervjuer ville informanten delt litt annen informasjon. Under arbeidet med datamaterialet la jeg for eksempel merke til at temaer rundt sex i mindre grad kom opp enn jeg hadde forventet på forhånd, og jeg har spekulert om det kan være på grunn av utryggheten i å dele meninger og erfaringer om det med en kvinnelig intervjuer. Samtidig er også min uerfarenhet som forsker noe jeg heller ikke kan ignorere. Med mer erfaring hadde jeg kanskje våget å spørre mer direkte om disse temaene eller forfulgt andre tråder i intervjuene. Det er derfor viktig å ha med seg at en annen forsker muligens ville fått litt annen informasjon i intervjuene.

En annen mulig svakhet jeg tidligere har vært inne på, er at intervjuene ble gjennomført over videomøte på Zoom. Subtil informasjon gjennom kroppsspråk som kunne tenkes å ha betydning, gikk muligens tapt.

Skjevheter i utvalget bør nevnes som en potensiell svakhet ved studiens generaliserbarhet. Selv om det er vanskelig å vurdere, er det rimelig å anta at personer på incel-forumer som jeg ikke nådde ut til eller som ikke var interessert i å delta, har andre opplevelser med fenomenet enn informantene i denne studien.

4 Resultater

I dette kapittelet skal jeg først presentere informantene. Dette for å gi et bilde av dem slik at leseren kan knytte seg til opplevelsene de har valgt å dele med denne undersøkelsen.

Deretter skal jeg presentere studiens funn som baserer seg på datamaterialet fra fire dybdeintervjuer med to informanter, og der funnene er identifisert og kategorisert gjennom analysemetoden IPA.

Funnene i denne studien er noe overlappende og går litt i hverandre og må derfor ses i en sammenheng. Datamaterialet hadde rike beskrivelser og det er mitt subjektive fortolkningsarbeid som ligger til grunn for identifiseringen av funnene og kategorioppdelingen. Med tanke på at funnene på mange måter var en del sammenfallende, ville andre forskere kanskje valgt å dele opp i andre kategorier.

4.1 Presentasjon av informantene

Studien tar for seg erfaringene og betraktningene til to informanter som ønsket å delta i to dybdeintervjuer hver. Gjenkjennende opplysninger er utelatt for personvernets del og navnene er endret.

«Atle» er 27 år og bor i leilighet et godt stykke unna der han har vokst opp. Han har både fast jobb og studerer ved siden av. Da Atle var i tidlig tenårene ble han gjennom online-gaming introdusert for ulike forumer på nettet som Reddit og 4chan. Her fikk han sitt første møte med incel-innhold og fra han var 14-15 år begynte han å tilbringe mye tid på forumer med incel-perspektiv. Selv var han ikke så aktiv på å poste innlegg, men tilbrakte likevel i flere år mye tid på disse forumene. For en tid tilbake opplevde Atle at han stod ved et veiskille og tok målbevisst grep for å endre på livet sitt. Atle anser seg ikke lengre som incel og styrer nå bevisst unna forumer med den type temaer. Han fremstår som en reflektert og intelligent mann som har tenkt en del gjennom denne perioden av livet sitt, men han har aldri snakket med noen om dette før.

«Birger» er 21 år, tar nettstudier og har nylig flyttet for seg selv på hybel. Birger har i flere år tilbragt store deler av fritiden sin online der han gamer eller leser og skriver på diverse

forumer, mange med utpreget incel-perspektiv. Han har aldri hatt noen nære sier han, verken kjæreste eller hva han ville definert som en nær venn. Han beskriver at hans sosiale sirkel utenfor familien i all hovedsak befinner seg over nettet. Birger har aldri fortalt noen at han er på disse forumene, men sier han ønsker å snakke åpent og ærlig med meg om sine erfaringer. Birger er en humoristisk ung mann med nyanserte betraktninger om seg selv, incel-fenomenet og samfunnet.

Verken «Atle» eller «Birger» hadde altså snakket med noen utenfor nettet om sin tilknytning til incel-fenomenet. På starten av andre intervju spurte jeg hvordan de hadde opplevd det å snakke om dette med meg. De uttrykte at selv om det var uvant å snakke åpent om noe de har holdt skjult så lenge, så syntes de det var interessant og litt befriende å kunne snakke så fritt om temaet. De hadde også gjort seg noen tanker fra første og andre intervju, og sa det var fint å begynne å reflektere over fenomenet på en litt annen måte enn før.

4.2 Funn

Studien har som formål å få økt forståelse for incel-fenomenet gjennom subjektive erfaringer fra menn som har tilbragt tid på incel-forumer. Studien har derfor en fenomenologisk inngang hvor unike opplevelser står i sentrum og tar sikte på å besvare følgende problemstilling og dertil forskningsspørsmål:

«Incel-fenomenet: Hva forteller forumbrukerne selv om tilhørighet og utenforskap?»

- Hvordan beskriver informantene sitt første møte med incel-fenomenet?
- Hvordan opplever informantene seg selv i møte med samfunnets idealer?
- Hvordan beskriver informantene incel-forumenes funksjon i deres liv?
- Hvordan beskriver informantene sitt hverdagsliv og relasjoner utenfor incel-forumene?

Gjennom IPA har jeg identifisert og delt opp fire hovedfunn med til sammen fire underkategorier:

1. Ambivalens

- Distansering til fenomenet
- Forumenes tosidighet

2. Utenforskap og intimitet

- Tilhørighet på nettet

3. Normer og forventningsbrudd

- Utakt med jevnaldrende

4. Parallele virkeligheter

Enkelte direkte sitater i denne delen kan være noe omskrevet for å bedre leseropplevelsen, men er i all hovedsak informantenes egne ord. Informasjon som kan være identifiserende er fjernet. Deler som ikke er relevante og som derfor er fjernet, enten fra sitatet eller ved at intervjuer stiller et oppfølgingsspørsmål, er markert med [...]. Sitatene er skrevet i kursiv for å lettere skille mellom mine tolkninger og informantenes egne beskrivelser.

4.3 Ambivalens

Flere steder i intervjuene kommer ulike former for ambivalens til syne. Både eksplisitt som at informantene beskriver et ambivalent forhold til incel-fenomenet eller sine interesser for gaming, men også implisitt gjennom motsigelser blant annet i synet på seg selv. Siden dette hovedfunnet kommer til syne i flere av de andre kategoriene, danner det et slags grunnlag eller paraplybegrep for også de andre funnene.

Begge informantene trekker frem gaming som en fritidsinteresse og en lidenskap der de kan oppleve mestring og at de følte seg på hjemmebane i spillverdenen. Likevel mener begge at gaming kan ha tatt for stor plass i livet deres. Birger beskriver gaming som et område han mestrer og trives i, men at det tidvis har blitt for mye. Atle beskriver det slik:

Altså, man kan si mye positivt om alle de sosiale tiltakene som finnes online og via spill og sånn, men jeg tror jo egentlig at det bare forsterker en alternativ sosial arena

til det som foregår i det virkelige liv. Når man da har et alternativ så velger man litt hvor man legger fokuset og da tror jeg det går på bekostning av det andre. – Atle

Informantene uttrykker også en ambivalens til selve incel-begrepet. Begge er enig i at de er/var incel i livsstil, men er tilbakeholdende til å bruke det ordet om seg selv på grunn av dets tunge bagasje framlagt fra blant annet media.

De første gangene jeg hørte begrepet ville man sjeldent brukt det om seg selv, det var jo en fornærmelse først og fremst. – Atle

Birger bruker av og til begrepet om seg selv i intervjuene, og sier han passer inn i det klassiske bildet om en mann som ikke har noe erfaring med kvinner. Senere sier han likevel at det er deler av begrepet slik det fremkommer i media som gjør at han ikke vil bruke det om seg selv. Han nevner også assosiasjoner til incels som en medvirkende årsak til at han ikke har snakket med noen om egen forumaktivitet.

Man forteller liksom ikke rundt til folk at man er på MGTOW- eller incel-forumer og sånn. [...] De fleste har nok et bestemt syn på incels og man vil ikke bli sammenligna eller kobla til det. – Birger

Det kan virke som informantene ikke ønsker å kobles til det de anser som negative karaktertrekk ved incels. Atle sier det er såpass mange tunge konnotasjoner som følger med det begrepet, at han ikke brukte det om seg selv. I møte med samtaler om incels i sosiale situasjoner utenfor nett har han latet som han ikke er noe kjent med temaet. I retrospekt mener likevel Atle at han var en incel i levemåte de årene han tilbragte tid i forumene. Han trekker også frem at incel-fenomenet kan være mye mer enn hvordan det typisk blir beskrevet.

Den jo ganske snever den oppfatningen de fleste muligens har om det. Jeg tror det er et langt større spekter enn det folk ser for seg. – Atle

4.3.1 Distansering til fenomenet

Både Atle og Birger beskriver et ambivalent forhold til Incel-fenomenet. På en side er det en del av det som resonerer, men begge beskriver at de heller ikke helt liker/likte fenomenet og

tankesett på forumene. Begge synes å distansere seg fra incel-fenomenet, men på noe ulike måter. Atle er ferdig med disse forumene og identifiserer seg ikke lengre som incel, så det er tydeligst hos ham. Han bruker et eksternaliserende språk gjennom store deler av intervjuet, der han ofte bruker «man» i stedet for «jeg» eller snakker på et generelt grunnlag selv når jeg spør etter hans opplevelser. Det kan tenkes at dette er siden han har lagt denne «perioden», som han kaller det, bak seg.

Begge informantene beskriver også ulike nivåer eller typer incels, og er nøye på å trekke et skille mellom seg selv og de delene av fenomenet de ikke relaterer/relaterte seg til. Atle deler opp i to kategorier av incels og beskriver det slik:

Begge deler samles i at det er veldig sånn selvmedlidelse, å synes synd på seg selv.

Hvorav da den ene kanskje skylder mer på omstendigheter, sikkert.

Samfunnsstrukturer og at det er alle andre det er noe feil med. Mens den andre parten tenker at det her er en selv som kommer til kort. Ting er bare som det er og man må bare innfinne seg med det. Ja, at man ikke passer inn i resten her, da. Ikke et problem noen har skyld i – eller eventuelt har skyld i det selv, da. – Atle

Atle sier også at den ene delen som legger skylden utover og ser på seg selv som et offer er der det fort oppstår kvinnehat, og at dette var en del av miljøet han aldri relaterte seg til.

Den andre delen rettet sinnet mer innover:

Var vel bitter og sint sjøl også, men jeg – i likhet med ganske mange andre der – var av den oppfatningen at feilen lå innover, altså at det er meg det er noe galt med, så det er naturlig å være sint på seg selv. – Atle

Birger sier også noe lignende når han beskriver ulike nivåer av incels der han plasserer seg selv på et mildere nivå enn mange andre. Han forklarer noe av det samme som Atle, der de mest ekstreme på forumene legger skylden på feminismen, kvinner, vellykkede menn og samfunnsstrukturer for at de selv føler seg utenfor og ikke får seg kjæreste eller seksualpartner.

Egentlig så ser jeg vel mer at det er min feil, hvis du skjønner? Jeg har ikke vært sint på at damer ikke faller for meg eller sånn, liksom. Jeg skjønner på en måte – Eller jeg skjønner godt hvorfor de ikke gjør det. – Birger

Atle beskriver at han merket at det kunne gå for langt i incel-tankegang. Han forteller at han sammenlignet seg med andre på forumene, og at han kjente en slags lettelse ved å ikke ha så sterk overbevisning som andre i miljøet.

Man anerkjenner litt med seg selv at der jeg er nå er ikke så gærent for det kunne vært så veldig mye verre, på en måte. – Atle

Det kan altså se ut som Atles tilknytning til incel-fenomenet var preget av at han både opplevde at det resonerte samtidig som deler av det ikke passet inn i verdenssynet hans.

Man så alltid noen andre og tenkte "jeg er iallefall ikke så langt borte". Som for eksempel Elliot Rodger, jeg husker jo jeg så filmene hans før han tok livet av seg etter de greiene. Samtidig så husker jeg at det ikke er alt man var uenig i som ble sagt, men han var en typisk sånn "iallefall er jeg ikke så fjerna fra virkeligheten". – Atle

4.3.2 Forumenes tosidighet

En ambivalens er også tydelig i forumenes funksjon i deres liv. Birger som fremdeles tilbringer opptil flere timer daglig på incel- eller incel-lignende forumer mener at det er flere positive effekter av å være på slike forumer, blant annet at de tilfører en annen fremstilling av virkeligheten som han opplever som mer ærlig. Men han ser også at forumene kan ha en negativ innvirkning på hans selvbilde og tankesett. Blant annet forteller han at han har blitt mer skeptisk til kvinner, selv om han i utgangspunktet ikke er enig i kvinnesynet som fremstilles på forumene. Han beskriver også at han merker han kan se litt mer negativt på fremtiden ved å tilbringe mye tid inne på forumene.

De negative sidene er jo at man blir kanskje litt dratt ned i en tanke om at ting er litt håpløst. Men det positive er at man ser at det er flere som har det sånn. At man ikke passer helt inn og at man ikke får det helt til. – Birger

Atle trekker mest frem de negative innvirkningene forumene hadde i hans liv, men også den gangen han fremdeles tilbragte tid på slike sider, virker det som at han følte på en ambivalens og han forteller at han egentlig ikke likte seg helt der. Han opplevde at tanker og holdninger ble gradvis påvirket av incel-innholdet, og at han helst ville vært det foruten.

Det er klart at man blir påvirket av det som i utgangspunktet kan fremstå som morsomme historier eller memes, som da får et slags snøballeffekt som påvirker litt i den retningen uansett hva man tenker i utgangspunktet. – Atle

På det tidspunktet han bestemte seg for å gjøre endringer i egen livssituasjonen, forteller Atle at en av de konkrete tiltakene han bestemte seg for, var å distansere seg fra det han innerst inne visste var dårlige påvirkninger og omgivelser. Han satte opp et sett tiltak med mål, og et av disse var å kutte ut forumer med blant annet incel-innhold. Men den dag i dag mener Atle at det fremdeles er noe som henger igjen fra all tiden tilbragt på slike forumer.

Det som begynner nærmest ironisk vil jo få et slags feste i psyken det og. – Atle

På en side beskriver altså informantene at de føler seg mindre alene, føler at de passer inn og får presentert forklaringsrammer som resonerer bedre enn hva de opplever fra samfunnet ellers. Samtidig beskriver informantene et slags stigma og skam knyttet til incel-tilhørigheten. Og at de har blitt påvirket i en eller annen grad, men at de i stor grad forsøker å holde dette skjult for omverdenen.

4.4 Utenforskap og intimitet

Gjennom alle intervjuene dukker det opp ulike temaer knyttet til opplevd utenforskap, samt beskrivelser om savn og tanker om intimitet. Begge informantene forteller om en følelse av utenforskap i oppveksten som tilspisset seg i tidlig ungdomstid. For Atle er dette i stor grad et tilbakelagt kapittel, mens Birger beskriver en hverdag fremdeles preget av en opplevelse av utenforskap og annerledeshet. Informantene forteller begge om en oppvekst der de aldri ble mobbet, men at de følte de ikke passet inn eller opplevde seg inkludert i et fellesskap.

På den tiden gikk jeg på ungdomskolen og var ganske utafør miljøet jeg vokste opp i. Det var litt ugreit å bo i ei lita bygd og ikke være interessert i verken fotball eller bil, så det ble til at man finner likesinnede online i større grad. – Atle

Utenforskapen blant jevnaldrende forklarer informantene som delvis på grunn av miljøet på hjemlassene der det var en begrenset type aktiviteter og hobbyer som var gjeldende. Begge informantene forteller at de hadde andre prioriteringer og interesser enn hva som var anerkjent blant jevngamle gutter i lokalmiljøet. Informantene forteller også at selv om de

hadde noen venner på skolen, følte de seg likevel uten likesinnede i oppveksten og at dette delvis forfulgte dem gjennom hele ungdomstiden og inn i tidlig voksenalder. Birger sier at for ham gjelder dette fremdeles.

For meg så har egentlig ikke pandemien påvirket livet mitt så veldig, da. Og det er jo et tegn. [...] At jeg ikke hadde så mye til liv i utgangspunktet. – Birger

Atle forteller at han i oppveksten bodde avsides og hadde ikke mulighet til å delta på så mye sosialt med venner utenom skoletid, siden foreldrene verken hadde kapasitet til å følge ham opp eller kjøre ham steder. Han beskriver en oppvekst overlatt mye til seg selv, og at det på sikt utviklet seg til at han også trakk seg unna.

Når det eneste sosiale var på skolen og alt som foregikk utenfor fikk jeg ikke vært en del av – Og etter hvert kanskje ikke valgte å være en del av – så tilbringer man jo all annen tid på internett. Som underholdning. Eller, det var det jeg gjorde, da. Og da blir man jo mer eksponert for alt det som er der. – Atle

Birger forteller at han ikke følte han ble tatt seriøst blant jevnaldrende og følte seg underlegen de andre guttene.

Jeg var nok litt sånn sent utvikla. Ja, når andre begynte å se på jenter og sånn så var jeg ikke helt der. Eller egentlig tror jeg liksom jeg tok dem igjen etter hvert, men da var det kanskje litt for sent. [...] Da var jeg allerede blitt sånn på utsida, på en måte. Og jeg klarte liksom ikke hevde meg eller noe sånn. – Birger

Birger snakker flere ganger om at han som barn var plaget av sjenanse og at han tenker på seg selv som introvert og at det derfor har vært vanskelig for han å både bli kjent med nye mennesker og å bygge vennskap.

Jeg bare tror ikke jeg har det som skal til for å komme veldig nær andre mennesker, hvis du skjønner? – Birger

Videre forteller Birger at på bakgrunn av introversjonen ikke har det samme behovet for å være sosial som mange andre, men at den negative konsekvensen av dette er at han da ikke har noen å være nær med. Han opplever at det gjennom store deler av livet har vært vanskelig å få venner som er noe mer enn bekjentskap og mener at han ikke har det som skal til for å få til dette. Samtidig beskriver han et savn etter intimitet.

Man vil jo gjerne ha noe mer. Eller noen nære, men – Ja, det er vanskeligere hvis man er introvert, da. – Birger

Det kan tolkes som om informantene også opplevde en form for utenforskap i egen familie. Selv om Atle beskriver foreldrene sine som gode mennesker, forteller han om en oppvekst preget av å måtte klare seg mye selv. Han forteller at foreldrene gjorde sitt beste, men på grunn av omstendigheter hadde de ikke tid til å vie han nok oppmerksomhet. Han beskriver at han opplevde at det var best at han ikke krevde så mye av dem.

Når jeg på en måte underholdt meg selv i så stor grad som jeg gjorde så var nok det veldig enkelt, for dems del, å tenke at da var det en mindre som de kunne slippe å tenke på. [...] Når ungen holder på med ting selv så tror jeg det var bare en stor sånn avlastning for dems del, at de ikke tenkte noe mere på det. – Atle

En følelse av utenforskap i egen familie var spesielt tydelig hos Birger som hadde skilte foreldre som begge hadde stiftet nye familier, og han forteller at han følte seg utenfor sin egen familie uansett hvem av foreldrene han var hos. Han forteller også om et savn etter nærere familiebånd.

Jeg bare tror at ting hadde vært ganske annerledes hvis jeg vokste opp i en klassisk, liksom, kjernefamilie. Kanskje med helsøsken nærme meg i alder, eller no. For den, ja, familiefølelsen, da. Den tror jeg aldri jeg har hatt helt sånn ordentlig. – Birger

Informantene beskriver også at de på et tidspunkt valgte å stille seg litt på utsiden av det sosiale miljøet blant jevnaldrende og at de sluttet å ta initiativ til å delta på sosiale aktiviteter på fritiden. Begge beskriver at gaming og forumene ble mer viktig for dem enn å være med på andre ting og at de derfor trakk seg unna sosiale sammenhenger.

4.4.1 Tilhørighet på nettet

Både Atle og Birger forteller at de på mange måter følte seg mest hjemme på nettet og at det begynte i hovedsak med gaming. Begge beskrev gaming som en interesse, men også som en viktig kilde til samhold og sosialisering. Gjennom onlinespill fikk de bekjente og en naturlig plass i et gruppemiljø.

Gaming har alltid vært fritidsinteressen min. Eller en hobby, liksom. Og det er jo ganske sånn sosialt også, da. Så jeg fikk mange bekjente på nett og sånn. – Birger

Gamingen beskriver de som en inngangsport for andre fellesskap som blant annet 4chan, 8chan og Reddit som også ble deres første møte med incel-innhold. Informantene forteller at de begynte å være på forumene mest av nysgjerrighet og på grunn av underholdning i form av et innhold som stort sett bestod av humor-poster. Etter hvert opplevde de derimot at mye av incel-innholdet resonerte godt med deres tanker og opplevelser i livet. På den måten følte de at de passet inn.

Når du ikke har no sosialt liv utenfor skolen enn å være rundt på internett og spille online. Da møter man jo andre da som – ikke nødvendigvis, men som ofte – er i en relativt lik sånn situasjon hvor deres eksistens også foregår først og fremst der. – Atle

Informantene mener begge at det har blitt for mye gaming i perioder og mener det kan tenkes at dette har forverret de sosiale utfordringene de har hatt. På nettet opplevde de at de kunne forme sin egen persona og være en annen enn de er i virkeligheten. Her kunne de være en ledertype, en organisator og treffe andre med tilsvarende interesser. Det kan virke som denne opplevelsen av tilhørighet gikk videre fra gaming til å inkludere forumer med incel-perspektiv.

Det er vel mye av det som gjør at jeg har blitt med i sånne forumer, da. For de forumene er litt sånn for oss som ikke har trukket det lengste strået og som ikke passer inn, liksom. Mens samfunnet tenker at så lenge du er hvit og mann så er du heldig. – Birger

På forumene beskriver informantene at de opplevde å ikke være alene om en følelse av annerledeshet og utenforskap og at der fikk alternative fortellinger om virkeligheten komme til uttrykk. Begge informantene beskriver det første møtet med incel-forumer som drevet av nysgjerrighet, og at det ble en gradvis mer tilvenning og gjenkjenning i innholdet.

Det var vel mer sånn at andre ting på 4chan resonerte og var underholdende, så begynner man innom enkelte kanaler for underholdning med veldig ironisk distanse, før ting der begynner å oppfattes som riktig. [...] Jo mer jeg leste om det, jo mer kunne det virke kjent, jo mer leste jeg og så videre. – Atle

4.5 Normer og forventningsbrudd

Informantene forteller om normer de ikke opplevde eller opplever å leve opp til. I størst grad kom dette frem hos Birger som fremdeles føler han ikke lever opp til samfunnets idealer. Dette går både på mannsrollen spesielt, men også i stor grad på hvordan han mener samfunnsdiskursen legger opp til at man skal være og leve.

Hvis man har følt at ting liksom ikke helt stemmer. At på en måte hele samfunnet er lagt opp til én forklaringsmodell, kan man si. Man skal være sånn og sånn og man skal like de og de tingene og man skal ha masse venner. Og så det med at man kan bli hva man vil. Og så skal man oppleve de og de tingene i den og den alderen og så videre. Da merker man på en måte at man – Eller man føler man ikke passer inn, da. Man er ikke sånn som alt er lagt opp til at man skal være. – Birger

Spesielt med tanke på å lykkes sosialt trekker informantene frem normative ideer og hvor de opplever å komme til kort. Begge uttrykker at de opplever at det er dem selv det har vært noe galt med som gjør at de ikke mestrer det sosiale livet.

Nei, man føler bare at det må være et eller annet som må være feil fordi hvorfor skulle det ellers ikke ha gått. Hvorfor får alle andre det til? Hva er det jeg gjør feil? I sosiale sammenhenger, for eksempel. – Atle

Birger beskriver en del lignende opplevelser og ser seg selv i lys av samfunnsdiskurser om vellykkethet. På ulike tidspunkter i intervjuene beskriver han samfunnets fremstilling av hvordan man skal oppnå suksess i det sosiale livet som et bedrag, løgn og feilslutning. Han følger opp med å trekke frem eksempler på dette som at man kan bli det man vil eller få til alt man ønsker bare ved å prøve hardt nok. Han beskriver også at det på mange måter er noe iboende i ham som hindrer ham i å oppleve mestring i det sosiale livet, og mener at man ikke kan tenke seg selv annerledes eller skjerpe seg for å endre på egen situasjon.

Den måten verden blir vist på i film og serier, og også på sosiale medier og sånn, den er litt en løgn. Eller, i alle fall for mange av oss. Det er ikke bare "to put yourself out there", liksom. Ikke alt ordner seg, og du finner ikke en gjeng bare av å gå ut døra. – Birger

Begge informantene sier de mener at gutter og menn blir taperne sånn samfunnet er konstruert nå. De beskriver både et press og en oppbygning rundt samfunnets institusjoner som gjør at gutter blant annet gjør det dårligere på skolen og topper selvmordsstatistikken. Birger beskriver også at han personlig opplever det som vanskelig å leve opp til mannsrollen. Han beskriver en vanskelig balansegang der det er en forventning om å være macho eller alfa, men ikke for mye. Og at for å være en bra fyr må man være utadvendt, se ut på en bestemt måte og drive på med de riktige tingene. Han sammenligner storsamfunnet og incel-forumene og mener at selv om det er mange ting på incel-forumene som kan ha uheldig påvirkning, så finnes negativ påvirkning også utenfor.

Jeg tror mye ute i samfunnet er vel så toxic som i disse forumene, da. Bare på en annen måte. – Birger

Selv om Birger sier at det er ham det er noe galt med som ikke klarer å leve opp til forventningene i samfunnet, så har han likevel med seg et annet perspektiv:

Det er ikke så veldig sunt, da. Den tanken om at hvis du feiler og går på tryne så er det kun din feil. Man glemmer liksom at – Ja, at det er mange ting utafør deg sjøl som spiller inn. – Birger

4.5.1 Utakt med jevnaldrende

Både Atle og Birger forteller veldig sammenfallende om erfaringer og opplevelser de føler de gikk glipp av i sine formative ungdomsår og hva de mener dette har betydd for dem. Atle har i ettertid spekulert på om dette kan være mye av forklaringsrammen på hvorfor han i det hele tatt begynte å engasjere seg på incel-forumer.

Men så tror jeg også det handler om mer enn bare det å debutere seksuelt eller det å være i det første ordentlige forholdet. De som føler de går glipp av – Ja, hva blir det, da? – På en måte formative hendelser, da. Første gangen man kjenner ordentlig at man flørter med noen når man er tolv år gammel. Hvis man går glipp av det. Eller første gangen man får kyssa med noen på en sommerleir eller når man på en måte føler man går glipp av alle de milepælene. Gang på gang. – Atle

Informantene beskriver en del erfaringer de mener man bør oppleve og som de gikk glipp av. Begge mener at de erfaringene hver for seg ser kanskje ut som småting, men at de alt i alt egentlig er viktige for personlig utvikling. Atle tror nå at det han følte han gikk glipp av på ungdomsskolen og videregående ikke nødvendigvis var så unormalt som han trudde tidligere, men at han på den tiden opplevde seg som veldig bakpå sammenlignet med andre.

Jeg ser jo for meg at det er en del små hendelser i livet som sikkert til sammen bidrar til å ha et eller annet utfall. I mange forskjellige sammenhenger. – Atle

Begge informantene forteller at de ikke var med på så mye i ungdomstiden og at dette hindret dem i å få erfaringer som andre jevnaldrende fikk. Atles eksempler gikk for det meste på erfaringer med det motsatte kjønn og mener han opplevde seg som bak kurven og at dette preget ham i tenårene. Birger trekker frem en litt bredere beskrivelse og nevner at andre lå før ham blant annet i å debutere med alkohol.

Man tenker kanskje ikke at alle disse tingene er så viktig, men det er nok med på å forme deg, kanskje. – Birger

4.6 Parallele virkeligheter

Begge informantene forteller om et veldig klart skille mellom personaen de har online, på forumer og spill, og det de har offline i samfunnet og med familie og kjente. Atle beskriver det som å ha to ulike roller. Videre beskriver han at å skille mellom hva man kan si og mene i de to ulike verdenene, er like naturlig som å skille på for eksempel vitser man drar på fylla og hva som er akseptert å si på jobb.

Nei, det var egentlig aldri uklart for meg hvilke meninger som var greie å vise her eller der. Å ha et avslappet forhold til rasisme for eksempel, var helt innafor i de forumene, men jeg visste jo at sånne meninger er greie å unngå å gi uttrykk for i offentlige rom. – Atle

Begge informantene beskriver internett generelt, og forumer med blant annet incel-innhold spesielt, som en fri plass. Der kan de senke skuldrene og de mener folk på nettet, dem selv inkludert, er mer åpne, ærlige og tør å uttrykke tanker og meninger som ellers oppleves skamfullt eller som ikke er sosialt akseptert.

Det er mange ting som blir posta på forumer som man vet at ikke er innafør i dagligtale, liksom. Det er noe med settinga, da. – Birger

Begge informantene nevner anonymitet på nettet. Atle forteller at på anonyme plattformer finnes det ingen konsekvenser for å være ærlig. Birger beskriver anonymiteten som en viktig årsak til at han føler seg friere. Det at ingen vet hvem han er på nett, gjør at han kan uttrykke seg uten filter eller å legge bånd på seg selv. Han mener også at andre på forumene er mer ekte og trekker frem blant annet at han slipper det han beskriver som falske ideer om blant annet at alt ordner seg av seg selv.

Alt er anonymt, og det føles – Det er på en måte en annen side av meg, da. – Birger

Likevel er det en del motsetninger når informantene snakker om dette temaet. På den anonyme delen av internett kan man være mer ærlig, samtidig mener begge to at dette ikke er den virkelige verden.

Jeg mener jo fortsatt egentlig at det som er på internett ikke er ekte, hvis du skjønner? – Atle

Informantene beskriver to ulike sider av seg selv som kommer til uttrykk på internett og utenfor. Som to parallelle verdener de eksisterer i der nettverdenen er en mer autentisk plattform, men som likevel ikke er den ekte verden.

Man er litt i overkant uten filter, da, som liksom ikke passer inn i andre settinger. Og så er det mye bare kødd som man mener kanskje kjernen av, men ikke helt sånn man legger det frem. – Birger

Der livet utenfor internett beskrives som et sted man må holde tanker og meninger mer skjult, beskrives livet på nett som et sted der det motsatte skjer og at man overdriver for effektens del. Atle mener mye av det som postes på incel-forumer har som mål å skape sjokk hos leserne. Birger beskriver det slik:

Det er litt sånn humor i å overdrive, da. Man er kanskje lei av den litt rosenromantiske måten å snakke om livet på, så man overdriver litt andre veien. Og man girer hverandre nok litt opp. – Birger

Bruken av humor inne på forumene går igjen som tema når vi snakker om dette. Informantene forteller at det går sport i å være ekstrem og jo mer ekstremt, desto morsommere og at det er en form for sjokk-verdi i svært politisk ukorrekt humor. Samtidig kan de føle seg usikre på hva som er ironi og hva som er faktiske meninger blant brukerne.

Det samme forumet som har poster om fantasier om å holde dama bak kassa i hånda og gå tur, har også poster om selvmordsbrev og drapsfantasier, så det er aldri helt lett å se hva som er ironisk og hva som kan være sant. Og jeg tror det er veldig langt mellom internett og virkelighet i alle de tilfellene. – Atle

Informantene forteller at de har opplevd en endring i tanker og holdninger etter de begynte å tilbringe tid på incel-forumer, likevel mener de at disse nye tankene ikke lakk ut blant andre utenfor internett.

Det blir på en måte værende der. Eller, iallfall for meg. Jeg har liksom ikke noe – Det er ikke noe behov for å snakke om sånt egentlig. – Birger

Både Atle og Birger kan synes å oppleve å måtte holde enkelte meninger for dem selv og sier de aldri har snakket med noen utenfor nettet om kontroversielle temaer som er vanlige på incel-forumer. Atle uttrykker at selv om han aldri har vært usikker på hva som kan uttrykkes utenfor nettet, har det likevel har satt sine spor som han har holdt skjult.

Jeg merket en endring i både hva jeg anså som sant og viktig, og hvorvidt enkelte ting passet inn i sosiale sammenhenger å snakke om. Så jeg tror det er veldig enkelt å innha veldig diverse meninger uten at noen noen gang trenger å få greie på det. – Atle

Birger mener at selv om noen tankemønstre er endret gjennom forumaktivitet, så klarer han likevel å skille mellom ulike virkelighetsforståelser og luke vekk det som han anser som mest ekstremt.

Det er litt som alt annet på nett, da. Man ville blitt gal tror jeg, hvis man liksom skulle tatt inn alt og blitt påvirket av alt. – Birger

5 Diskusjon

I dette kapittelet skal jeg drøfte temaene som kom frem i analysen, opp mot tidligere presentert teori og empiri for å besvare problemstillingen.

Datamaterialet baserer seg på til sammen fire dybdeintervjuer av to menn med personlig erfaring med incel-fenomenet. Transkripsjonen av disse intervjuene ble analysert gjennom en fortolkende fenomenologisk analyse (IPA). For å gjøre diskusjonen mer lesbar og dessuten trekke større linjer ser jeg det nødvendig å ha en mer overordnet diskusjon på tvers av tidligere oppsatte kategorier. Funnene står likevel helt sentralt i denne fenomenologiske undersøkelsen som har problemstillingen «Incel-fenomenet: Hva forteller forumbrugerne selv om tilhørighet og utenforskap?».

5.1 Incel-fenomenet i et diskursivt maktperspektiv

Flere tidligere studier på incel-fenomenet har hatt som mål å avdekke og utforske diskurser og narrativer som kommer til syne på ulike incel-forumer (Blant annet: Ging, 2019; Høiland, 2019; O'Malley et al, 2020; Tranchese & Sugiura, 2021). Analysene av innholdet har vist at nettsamfunnet i all hovedsak er strukturert rundt ideer omkring kjønn der menn er ofre for kvinnelig undertrykkelse og feministisk makt.

Incel-fenomenets forklaringsmodeller bygger i stor grad på et deterministisk premiss om bestemte genetiske forhold som avgjør tilgangen til intimitet med en kvinnelig partner (Reform, 2022). Spesielt bygges det opp en forståelse om hypergami der kvinner alltid vil velge seg oppover i et seksuelt hierarki, og at incelene er den mannlige minoriteten som havner nederst og som derfor dømmes til et liv i ufrivillig sølibat og utenforskap (Baele, Brace og Coan, 2019, s. 8). Denne genetiske determinismen begrunnes blant annet gjennom evolusjonsteorier og utvalgt statistikk.

Diskursene på forumene handler altså i stor grad om enkelte menns tap i et sosialt hierarki, det seksuelle markedet, samt kvinner og feminismen som fiender (Ging, 2019; Høiland, 2019). Kulturelle diskurser er ordnet i hierarkier der det alltid vil foregå en form for meningskamp om hva som regnes som sant og virkelig (Øfsti, 2010, s. 22). Holdninger

omkring kjønn og kjønnsroller er et eksempel på et diskursivt område som det i stor grad har pågått en meningskamp om i vår kultur.

Diskurser om kvinnen og mannens naturlige roller og deres respektive plass og posisjon i arbeidslivet og den sosiale sfæren, har endret seg mye på få generasjoner. O'Malley et al. (2020) diskuterer om hvorvidt en opplevelse av at mannen har mistet sine rettigheter og privilegier i samfunnet, kan påvirke unge menn til å søke sammen på nettsamfunn som tilbyr en alternativ filosofisk forståelse. Gjennom blant annet likestillingskamp og den seksuelle revolusjonen har kvinner i vår kultur mer frihet og kontroll over eget liv enn tidligere. En konsekvens av dette er at menn ikke lenger sitter i førersetet når det er snakk om økonomisk og samfunnsmessig makt. Incel-forumer øker i popularitet i land med høy grad av likestilling, og norske forumbrukere er overrepresentert i forhold til befolkningstall (Fernquist et al., 2020; Mogensen & Rand, 2020). Dette kan være nyttig å ha med i betraktningen når man diskuterer incel-fenomenet i norsk sammenheng. Kan for eksempel incel-fenomenet regnes som en motbølge til feminisme og likestilling? I likestilte land der majoriteten stort sett har kommet godt ut av utviklingen, er det mulig at utenforskap og sosial isolasjon hos enkelte menn blir forklart ut fra kvinners økende privilegier eller makt?

5.1.1 En gradvis endring av holdninger

Informantene beskrev gradvis tilvenning til innholdet på incel-forumene, som de begge begynte å oppsøke i ungdomsskolealderen. De forteller at inngangen var preget av nysgjerrighet, og Atle beskriver at han i startfasen hadde en ironisk distanse til innholdet. Men med tiden opplevde både Atle og Birger at innholdet resonerte mer og mer med egne tanker og erfaringer. På forumene fikk de presentert andre virkelighetsforståelser og perspektiver som de følte var mer ærlige enn hva de møtte utenfor internett. Birger beskriver at det opplevdes som en befrielse å ikke måtte holde igjen for å opptre korrekt, og at det på forumene var en høy grad av aksept for politisk ukorrekt humor og synspunkter. Her kunne de og andre forumbrukere være mer ekte og sannferdige, fortalte de.

Forumene hadde en positiv funksjon i livet til informantene ved at de opplevde støtte, validering av opplevelser og trøsten ved at de ikke var alene om å ha det vanskelig. Dette er forenelig med tidligere studier av forumene som viser til at mennene som oppsøker disse

plattformene, ofte er ensomme, usikre, frustrerte og opplever utenforskap i det sosiale samfunnet (Regehr, 2020; Rummelhoff, 2020; Scaptura & Boyle, 2020). Det kan tenkes at denne tilhørigheten til et fellesskap med likesinnede bedrer forumbrukernes livskvalitet på kort sikt. Men det er heller ikke umulig at opplevelsen av utenforskap i verste fall kan være starten på en radikaliseringsprosess når den blir innlemmet i et nettsamfunn med egne ideologier som legitimerer hat og vold (Baele, Brace & Coans, 2018; Regehr, 2020).

Selv om informantene var tydelige på å trekke et skille mellom seg og de delene av fenomenet som de ikke relaterte seg til, så merket de en endring i tanker og holdninger etter som de konsumerte mer incel-innhold. Gradvis opplevde de at holdninger som i utgangspunktet var mer ekstreme enn de selv hadde, gikk under huden på dem og påvirket virkelighetsoppfatningen deres i en eller annen grad. Birger trekker blant annet frem at han blir mer skeptisk til kvinner av å være på forumene.

5.1.2 Diskurs og ambivalens

Diskurser speiler ikke bare virkeligheten, men har en aktiv konstruerende rolle ved at de former hvem vi er, og hvordan vi oppfatter verden (Øfsti, 2010, s. 18). Det er derfor nærliggende å tro at å stadig bli utsatt for incel-ideologier over tid vil påvirke brukernes holdninger og tanker selv om de hadde et mer nøkternt utgangspunkt. Dette passer overens med en studie av Horta Ribeiro et al. (2021) som kom frem til at forumbrukere gradvis over tid blir mer ekstreme og hatefulle i retorikken de benytter på incel-forumene. Hva som forårsaker denne retoriske endringen, er derimot ikke kartlagt. På en side kan det tenkes at brukerne blir mer innforstått med normene for hvordan man uttrykker seg på forumene. Alternativt er det også mulig at brukernes egne holdninger og tanker påvirkes og endres i takt med forumaktivitet, slik som Atle og Birger beskriver.

Denne endringen i egne holdninger og tanker gikk derimot ikke upåaktet hen hos informantene, som trekker dette frem som en negativ side ved egen forumaktivitet. Delvis på grunn av denne påvirkningen opplevde informantene en sterk ambivalens til hele incel-fenomenet. For Atle sitt vedkommende ble denne ambivalensen så ubehagelig at han til slutt valgte å bryte helt med incel-forumer.

Dette funnet av ambivalens var for meg et overraskelsesmoment i arbeidet med denne studien. I et fenomen så deterministisk forankret fantes det altså i stor grad tvil. Selv om informantene påpekte at fenomenet er mer nyansert enn hva folk utenfor forumene gjerne tror, kan det virke som de var usikre på om incel-tankegang egentlig var riktig for dem i det lange løp.

5.2 Normativt utenforskap

Flere fortellinger om utenforskap kom til syne i denne studien. Informantene fortalte at de opplevde utenforskap i ung alder, og det kan tyde på at denne opplevelsen startet allerede i egen familie. De beskrev at de opplevde seg tilsidesatt hjemme, utenfor på skolen og at de manglet både noen nære og noen likesinnede i oppveksten og ungdomsårene. En gjennomgående opplevelse av å være fysisk og mentalt frakoblet resten av samfunnet og å ha få personlige relasjoner har også vist seg i Reform (2022) sin intervjubaserte studie på incel-fenomenet.

Med et systemteoretisk utgangspunkt er man opptatt av å forstå menneskelige systemer som åpent og i interaksjon med omgivelsene (Johnsen & Torsteinsson, 2012, s. 28). Sosialkonstruksjonismen viderefører denne ideen og har som grunnprinsipp at mening og forståelse er basert på sosial interaksjon (Lock & Strong, 2014, s. 31-32). I diskursiv tilnærming handler dekonstruksjon om å plassere et problem eller en situasjon kulturelt (Øfsti, 2010, s. 24). Dette bidrar til å forstå betydningen av ulike maktmønstre som er med på å bestemme ulike posisjoner og igjen kan skape eller forsterke maktesløshet. Normative ideer om for eksempel kjærlighet, tilhørighet, nærhet og vennskap kan på den måten ha spilt inn på informantenes opplevelse av seg selv og sin plass i verden.

Konstruksjoner er ofte en kilde til trygghet og trivsel, men lever man på utsiden av gjeldende konstruksjoner, kan dette være en kilde til fremmedgjøring (Gergen, 2010, s. 146). En fremmedgjøring kom til syne i informantenes fortellinger om å være på utsiden av miljøet blant jevnaldrende i ungdomstiden. Atle mente blant annet at han aldri passet inn, mens Birger fortalte at han ikke ble tatt seriøst, og at han aldri klarte å hevde seg blant gutter på egen alder. De beskrev en opplevelse av å være annerledes, og det kan se ut som de følte de

ikke klarte å leve i samsvar med både lokale og kulturelle normer og konstruksjoner.

5.2.1 Normer og faser

Normative ideer om utenforskap kom til syne når informantene fortalte om opplevelsen av å være i utakt med jevnaldrende i ungdomsårene. De forteller at de sammenlignet seg med andre og mente at de selv var bakpå eller underlegne i forhold til andre gutter. Informantene mente de på denne tiden gikk glipp av viktige milepæler – eller formative opplevelser som Atle kalte det – og forteller at dette har påvirket dem på et eller annet vis. Denne utakten var knyttet opp til normative ideer om hvilke erfaringer og opplevelser man bør få på ulike stadier av livet, som det første kysset eller å debutere med alkohol.

Holmgren (2010) poengterer at den moderne makten har blitt mer fremtredende etter sosialvitenskapens inntog med sine ideer de siste 300 årene (s. 192). Med den ble ulike teorier spredd også utenfor de profesjonelle disiplinene, for deretter å bli tatt for gitt i kulturen for øvrig. Noen av disse var psykologiens faseteorier der menneskets liv ble oppdelt i ulike psykologiske faser (Holmgren, 2010, s. 192). Teoriene gikk blant annet ut på at mennesker hadde ulike bevisste og/eller ubevisste behov som kunne bli mer eller mindre oppfylt i ulike faser av livet. Individets suksess ble på denne måten knyttet opp til hvordan bestemte behov ble dekket i de ulike fasene. Disse teoriene ble videreformidlet og spredd og gikk fra å være i utgangspunktet lokale teorier til å bli universelle sannheter. Disse allmenne sannhetene om hva et menneske bør erfare i ulike tidspunkter av livet, kan synes å ha virket inn på informantenes opplevelser av eget liv. Kanskje kan denne utakten handle mer om en utakt i forhold til normative forventninger, heller enn at man faktisk ligger bak andre erfaringsmessig?

Atle forteller at selv om han innser at opplevelsen av utakt ikke nødvendigvis var så uvanlig, så mener han likevel det har påvirket ham. Birger forteller at han ikke synes det er så sunt med et perspektiv om at alt man ikke mestrer, er ens egen skyld, men likevel er dette med ham. Informantene vedkjenner altså på ulike punkter at normene de har prøvd å leve opp til, ikke nødvendigvis har vært riktige for dem, men det kan det se ut som disse normene likevel har blitt en inkorporert del av deres forståelse. Nettopp fordi diskurser blir til tatt for gitte-sannheter er det ikke engang alltid mulig å få et refleksivt forhold til dem. Diskurser om

verdier blir en integrert del av selvet og selvforståelsen, og det er derfor ikke nødvendigvis så enkelt for informantene å løsrive seg fra dem.

Holmgren (2015) sier at normer og verdier er tett forbundet (s. 207). Når kulturelle sannheter og normer opererer gjennom det som gir verdi for enkeltmennesket, blir det muligens enda vanskeligere å ta avstand fra dette. Rett og slett fordi disse verdinormene på mange måter blir en del av ens eksistens og virkelighet. Med dette perspektivet kan det tenkes at bestemte diskurser om for eksempel vennskap, popularitet, fellesskap og intimitet har blitt en så stor del av verdigrunnet til informantene at de uansett vil måle seg gjennom bestemte normer for suksess på disse punktene. Det kan også diskuteres om det i dagens samfunn skal mindre til for å oppleve seg på sidelinjen av normative forventninger. Det er på mange måter enklere å sammenligne seg med andre nå enn for få år tilbake. Blant annet har sosiale medier blitt en del av hverdagen til en stadig større del av befolkningen. På disse plattformene vises et glansbilde av livet frem: store vennegjenger, personlige oppnåelser og lykkelige par. Vi viser frem et sterkt redigert bilde av virkeligheten, sammenligner oss med andres redigerte fremstillinger og ser når vi kommer til kort.

5.2.2 Maskuline egenskaper

Diskurser om maskulinitet og mansrollen finner vi både i samfunnet og på incel-forumene. O'Malley et al. (2020) trekker frem et paradoks med forumene. Forumbrukerne uttrykte nostalgiske følelser rundt de tradisjonelle patriarkalske strukturene, men samtidig var det en motstand og kritikk av tradisjonelle konstruksjoner rundt maskulinitet (s. 21).

Birger syntes å ha en usikker forståelse av hvordan man bør være som mann, og hvordan være det han kaller «en bra fyr». Han beskrev en forventning i samfunnet om at en mann bør være macho eller «alfa», men likevel ikke for mye. Denne balansegangen syntes han var vanskelig. Kan det tenkes at det blir som et tveegget sverd der man uansett vil trække feil? En ekko-diskurs er diskurser som på en mange måter har gått ut på dato i en kultur, men som likevel finnes som en historisk konstruksjon i samfunnet (Øfsti, 2010, s. 102-103). Selv om kvinnen nå regnes som uavhengig av mannen for økonomisk og sosial trygghet, kan det tenkes at konstruksjoner om mannens rolle fremdeles henger igjen ved eldre forsørgerdiskurser. Dette igjen kan bli komplisert i møte med nye forventninger. Det kan

tenkes at diskurser om den moderne mannen inneholder både de tradisjonelle normene for maskulinitet der mannen forventes å være blant annet en økonomisk forsørger, handlekraftig, sterk og kontrollert, men samtidig er det vokst frem nye normer om at mannen bør være omsorgsfull, følsom og mild. Kanskje virker disse egenskapene så motsetningsfulle for enkelte at det resulterer i usikkerhet rundt egen maskulinitet, rolle og identitet som mann.

Birger sier at han forstår godt hvorfor kvinner ikke vil ha ham. Han legger frem sin egen sjenanse og at han er introvert som forklaring for hvorfor det er vanskelig, tilnærmet umulig for ham å komme seg ut av egen utenforskap og ensomhet. Han fremviser et essensialistisk syn på selvet. Han er født slik, og derfor er introversjonen en statisk del av ham.

Fra et sosialkonstruksjonistisk ståsted er man opptatt av å se hvordan selvet skapes i samhandling og interaksjon med verden. Med dette perspektivet tenker man at mennesker er sosialt konstruerende, og at denne meningskapningen ikke er stabil, men både tids- og stedsspesifikk og underlagt sosiokulturelle prosesser (Lock & Strong, 2014, s. 32). Vi fortolker verden rundt oss for å skape mening og sammenhenger, men denne fortolkningen påvirkes også av diskurser som vi mennesker konstruerer oss selv innenfor. Det er ikke nødvendigvis så uvanlig å være et sjenert barn, men hos Birger kan det se ut som dette har blitt en viktig identitet som han bruker for å forklare seg selv i møte med den sosiale verdenen.

Goffman (2017) mener det er en forestilling om at den mest grunnleggende kategoriseringen av mennesket er kjønn (s. 75). Videre sier han at mennesker i større grad enn å ha en kjønnsidentitet har en evne og vilje til å følge de skildringene samfunnet har av typiske feminine eller maskuline egenskaper (Goffman, 2017, s. 76). Kan det tenkes at diskurser om menn som handlekraftige og sosialt eller seksuelt frampå er i direkte kontrast med Birgers bilde av seg selv? Hvis dette er tilfellet, er det mulig at hans tanker om egen introversjon har støttet oppunder en ide om å være underlegen som mann og dermed uattraktiv for vennskap og kjærlighet.

I tillegg kan man se Birgers tanker om egen hindrende introversjon i et maktperspektiv. Den moderne maktens påvirkning på individ og samfunn har endret seg gjennom sosialvitenskapenes spredning av tanker, teorier og ideer. Holmgren (2010) poengterer at diagnostiserende tilstander i større grad har spredd seg og blitt en vanlig måte å beskrive

mennesker på (s. 192). Hva som regnes som normativt riktige egenskaper, har i dag sterk påvirkning på mennesker. Dette ser vi igjen på ulike arenaer, som for eksempel i arbeidslivet, der bestemte egenskaper eller personlighetstrekk blir trukket frem som mest ønskelige. Spesielt har ekstroversjon i motsetning til introversjon tilsynelatende blitt et ideal på arbeidsmarkedet (Malvik, u.å). En kan derfor argumentere for at profesjonenes jag etter å beskrive menneskers normaltilstander på mange måter patologiserer mennesker i så stor grad at nåløyet for å være et normalt menneske og å leve et normativt godt liv, er smalere i vår tid og kultur. Likevel vil jeg trekke frem at Birger selv viser at denne introvert-egenskapen ikke alltid er bestemmende for hans sosiale fremtoning. På nettet og når han spiller online er han noe mer. Her er han en som tør å vise seg frem og formidle meningene sine, og en som har en betydningsfull posisjon blant andre.

5.3 Sosiale virkeligheter

Ved snakk om internett kom det mange motsetninger frem i intervjuene. Begge beskrev internett generelt, og incel-forumer spesielt, som en friplass der man kan være mer ekte og ærlig. Samtidig uttrykte informantene en ide om at det som foregår online, ikke er helt ekte. De kunne være helt seg selv uten filter på det anonymiserte internett, samtidig som de mente dette ikke er den virkelige verden. De beskriver altså en følelse av å være den ekte versjonen av seg selv på en plattform som ikke er ekte.

Informantene fortalte også at de opplevde å ha ulike roller, eller sider av seg selv, på internett og utenfor. De har på mange måter holdt disse to verdenene adskilt fra hverandre. Gergen (2010) beskriver mennesker som multi-vesener som instinktivt kan manøvrere seg mellom ulike sosiale sammenhenger (s. 150). Informantene beskrev at deres egne holdninger og synspunkter på incel-forumene på mange måter ble værende der, uten at de lekket ut i andre sammenhenger. Med et multi-vesen-perspektiv kan det tenkes at disse parallelle verdene er så adskilt fra hverandre at det faller informantene helt naturlig å både opptre og tenke ulikt avhengig av hvor de oppholder seg. På en annen side kan det også tenkes at dette skillet er knyttet opp mot et stigma til typisk incel-tankegang. Informantene fortalte at de ikke ønsket å bli koblet til incel-fenomenet i andre sosiale sammenhenger, og medias fremstilling og synet på incels utenifra blir trukket frem som medvirkende årsaker til

dette. Ved å uttrykke disse meningene utenfor forumene står de antageligvis i fare for å bli fordømt og oppleve ytterligere marginalisering.

Multivers henviser til at samme fenomen eller situasjon kan forstås og beskrives ulikt (Andersen, 2005, s. 42). Disse multiversene kan bidra til en bredere verdensforståelse gjennom meningsutveksling, men da er man avhengig av at det foregår en dialog. Atle fortalte at synspunkter han fikk gjennom incel-forumene heller ikke ble utfordret på andre arenaer. Holdninger, meninger og bestemte verdenssyn han møtte på incel-forumene, ble ikke diskutert i verdenen utenfor. Atle beskrev også at det innad på incel-forumene var lite eller intet rom for å komme med alternative synspunkter på temaer annet enn typiske incel-forståelser. Dette kan tyde på at ved å holde disse verdenene så adskilte, har informantene gått glipp av andre perspektiver som kunne åpnet for flere fortolkninger av virkeligheten.

5.3.1 Gaming

Det kan synes som informantene tar i bruk et normativt språk når de snakker om livet de har på internett, spesielt ved snakk om interessen for gaming. Begge beskrev gaming som en viktig interesse og noe som opptok mye av deres fritid. Samtidig kom det frem at de tror denne interessen har fått litt for stor plass og tatt fokuset vekk fra andre sosiale aktiviteter. I vår tid med mye skjermbruk kan det se ut som det vokser frem en dyd i å klare å begrense det. Det er likevel interessant å sette gaming opp mot annen aktivitet på skjerm. Sitter man en hel dag ved PC-en og skriver masteroppgave eller arbeider på hjemmekontor, vil ingen fordømme deg for dette. Sannsynligvis vil man heller ikke selv si at det «blir nok litt mye». Muligens er synet på gaming i endring, noe man blant annet kan se gjennom anerkjennelsen av e-sport (Vasseljen, 2021). Likevel synes det å leve en diskurs i samfunnet om gaming som bortkastet tid, og det kan virke som informantene selv på sett og vis har internalisert denne holdningen. Normer om at gaming ikke er en like legitim interesse som andre aktiviteter, kan også ha blitt forsterket ved at gaming ikke ble anerkjent som viktig der informantene vokste opp.

Gaming ble i stor grad snakket frem som en positiv del av informantenes liv. Her har de fått bekjente, følt mestring, glede og sist, men ikke minst opplevd en tilhørighet og å få en viktig posisjon blant andre. Likevel trekker Atle frem at han mener gaming har gått på bekostning

av andre sosiale arenaer, mens Birger sier det har blitt for mye. Begge sier at de på et tidspunkt i tenårene valgte bort sosiale aktiviteter fordi gaming og internett ble mer viktig. Sannsynligvis er dette mer komplekst. Det er ikke så vanskelig å se for seg at man trekker seg mer inn i en verden man føler man mestrer og har tilknytning til, når verdenen utenfor er preget av det motsatte. Med en sirkulær forståelse kan det derfor tenkes at utenforskap og opplevelsen av å ikke mestre det sosiale like så godt kan ha ført til at de trakk seg mer mot en arena der de møtte likesinnede, som omvendt.

5.3.2 Kritisk intimitet

På nettet opplevde informantene tilhørighet, aksept og anerkjennelse som de ikke fikk på utsiden. Spivak (2000) poengterer at opplevd intimitet er normativt og påvirkes av gjeldende verdensbilder i kulturen man lever i (s. 404). Kritisk intimitet beskriver hun som en fragmentert, sårbar eller uventet relasjon (Spivak, 1999). Det kan diskuteres om tilhørigheten på nettet frembragte en opplevelse av kritisk intimitet hos informantene. Relasjoner over nett er en historisk sett ny og utradisjonell form for opplevd intimitet og blir derfor muligens ikke anerkjent i like stor grad som relasjoner i den fysiske sfæren. Det å være sosial, populær eller en organisator og en leder var kvaliteter informantene hadde i møte med andre gamere i onlinespill. Hvorfor var ikke dette med på å bygge opp en selvtillit eller som identitetsmarkører når informantene tenkte på seg selv? Kanskje er det slik at ved å ha en holdning om at internett ikke er helt ekte, så ble disse styrkende kvalitetene også underkjent hos dem selv.

Kritisk intimitet kan også oppleves som ubehagelig eller risikofylt fordi kontrollen over verdensbildet blir utfordret (Hellstrand, 2013, s. 184). Informantene opplevde en endring i virkelighetsoppfatningen i møte med incel-forumer. Det kan tenkes at gjenkjennelsen blant andre brukere av incel-forumene er det som skapte opplevelser av kritisk intimitet, men at dette har skapt et sterkt ubehag og ambivalens til egen tilknytning til fenomenet. Ved å være tilknyttet et fenomen som er så fordømt ellers i samfunnet, gjør dette muligens noe med forumbrukernes selvbilde. Ikke bare gjennom deterministiske verdensbeskrivelser, men kanskje også ved at forumbrukerne gjennom tilknytningen til fenomenet blir trukket enda

lenger vekk fra det godtatte fellesskapet og inn i et normativt utenforskap.

5.4 Avsluttende diskusjon

Informantene fortalte om en opplevelse av utenforskap og manglende tilhørighet som det kan virke som har oppstått allerede i egen familie og som tilspisset seg i ungdomsårene. De har opplevd savn etter intimitet, noen nære, men fant en tilhørighet på internett. I første omgang gjennom gaming og deretter på incel-forumer som bød på støtte og alternative forståelser av deres utenforskapserfaringer. Men incel-forumene innebar også en rekke holdninger og tanker som var mer ekstreme enn informantene selv ønsket å assosieres med. Sakte, men sikkert har noen av disse holdningene farget informantenes verdenssyn og dette har de forsøkt å holde adskilt og skjult for verden utenfor forumene. Denne holdningsendringen kan se ut til å ha skapt en ambivalens til hele fenomenet. Kritisk intimitet kan også forklare at denne ubehagelige ambivalensen kan komme av en opplevelse av å miste kontrollen over egen virkelighetsoppfatning.

Jensen (2009) beskriver to nivåer av diskurs (s. 61). Et innad i bestemte systemer og et overordnet som forsyner et samfunn eller en kultur med bestemte forståelsesrammer. Likevel kan det diskuteres om det er så lønnsomt å dele disse opp. Diskurser om blant annet kjønn og det seksuelle markedet på forumene blir sett på som ekstreme, men det er viktig å huske på at dette ikke har oppstått i et vakuum. Diskurser som forfektes innad på forumene, kan tenkes å være de marginalisertes motstand mot opplevde rigide diskurser i samfunnet. Men en del av incel-diskursen er også synlig utenfor forumene i andre deler av vår kultur.

På incel-forumer vises det til en markedsøkonomisk forståelsesramme av relasjoner (O'Malley et al., 2020; Reform, 2022). Om du lykkes eller ikke på det seksuelle markedet, beskrives som biologisk forankret og noe du sjeldent har særlig makt over selv. Høsten 2021 uttalte psykologene Frode Thuen og Peder Kjøs seg om markedsverdi på sjekke markedet i forbindelse med en kvinne som ba om råd til hvordan hun kunne finne seg partner i voksen alder (Bergwitz-Larsen, 2021). Uttalelsene skapte en lengre debatt i media hvor diskursen om markedsverdi både ble kritisert og forsvart. Dette er et eksempel på at et kapitalistisk relasjonsspråk på ingen måte utelukkende er å finne i subkulturer på nettet. Bare det at jeg i denne oppgaven bruker uttrykkene «sjekke markedet» eller «det seksuelle markedet» er et

tegn på at disse diskursene er å finne i dagligtale. Denne debatten viser hvordan enkelte profesjoner fremdeles påvirker normene vi tar for gitt i samfunnet, og at ideen om et seksuelt og romantisk hierarki også eksisterer i storsamfunnet.

Informantene i denne studien fortalte om opplevelsen av å bli tilsidesatt av det motsatte kjønn, men dette var kun en liten del av deres fortellinger. Mer enn savnet etter en romantisk partner gikk informantene bredere ut når de beskrev et savn etter intimitet. Det var en mye mer grunnleggende opplevelse av utenforskap som kom til syne. Savnet etter en seksuell eller romantisk partner kan også være et uttrykk for et savn etter tilhørighet og inkludering. Øfsti (2010) sier at savnet etter romantisk kjærlighet ofte kan være et søk mot det godtatte fellesskapet, med dets løfte om lykke, mening og fritak fra eksistensiell ensomhet (s. 119). For hva gjør det egentlig med et menneske å oppleve seg på utsiden av både familie og jevnaldrende fra barndomsalder av? Incel-ideologien er på mange måter sentrert rundt utestengelse fra det seksuelle og romantiske markedet, og det er interessant at disse ideene resonerte med informantene som ved første møte med fenomenet fremdeles var i starten av tenårene. Det kan spekuleres om hvorvidt fenomenet virket forlokkende på informantene siden de her ble presentert for en alternativ forståelse som ga en strategi eller støtte til å håndtere egen utenforskapsfølelse.

Det moderne mennesket styrer i høy grad seg selv gjennom å sammenligne seg med de til enhver tid gjeldende normene for hvordan livet bør leves (Holmgren, 2015, s. 196). Gjennom analysen av intervjuene fikk jeg et inntrykk av at informantene var opptatt av å sammenligne seg med andre. I første omgang med jevnaldrende i oppveksten der de trakk frem normative ideer om å lykkes sosialt og opplevde å ikke strekke til. I tillegg viste det seg at informantene også sammenlignet seg med andre forumbrukere og selverklærte incels. Her kan det se ut som sammenligningen handlet om å se hvordan man lå an i forhold til et deterministisk, mørkt eller muligens forvrengt verdensbilde. Atle uttrykte at han sammenlignet seg med blant annet den selverklærte incelen Elliot Rodger som utførte et terrorangrep i 2014 der han drepte seks personer og deretter seg selv (Wendling, 2018). Atles utsagn om at han var «ialfall ikke så langt borte» og «fjerna fra virkeligheten» kan tyde på at han opplevde en slags lettelse over at han selv ikke var så innlemmet i incel-tankegang sammenlignet med de som var villige til å bruke vold og terror.

Empiri viser at incel-forumer legitimerer forakt og vold og har et sterkt deterministisk verdenssyn (Baele, Brace og Coans, 2018; Regehr, 2020; Tranchese & Sugiura, 2021). Derfor var det mest overraskende funnet for min del denne ambivalensen som informantene uttrykte i møte med incel-fenomenet. I vårt samfunn eksisterer det normative ideer om at tvil ikke er godt (Holmgren, 2015, s. 206). Ambivalens og tvil er som oftest ubehagelig, men jeg vil argumentere for at det på mange måter er det motsatte av determinisme. Der det er ambivalens, er det potensial, der det er ambivalens, er det en åpning, der det er ambivalens, er det håp.

6 Oppsummering og veien videre

Studiens formål var å få frem en kompleks og nyansert forståelse av incel-fenomenet gjennom forumbrukernes egne beskrivelser og opplevelser. Både gjennom forskningsdesign, teori, funn og diskusjon har jeg til sammen tatt sikte på å besvare studiens problemstilling som lyder som følgende:

«Incel-fenomenet: Hva forteller forumbrukerne selv om tilhørighet og utenforskap?»

Denne fenomenologiske studien baserer seg på fortellinger fra to menn som deltok i to intervjuer hver. Informantene åpnet seg og fortalte om sin livsverden, sitt møte med incel-fenomenet og sine opplevelser knyttet til utenforskap og tilhørighet – både på og utenfor forumene. Temaene som kom opp i intervjuene, dekket studiens forskningsspørsmål som var:

- Hvordan beskriver informantene sitt første møte med incel-fenomenet?
- Hvordan opplever informantene seg selv i møte med samfunnets idealer?
- Hvordan beskriver informantene incel-forumenes funksjon i deres liv?
- Hvordan beskriver informantene sitt hverdagsliv og relasjoner utenfor incel-forumene?

Gjennom analysen med IPA ble fire hovedfunn identifisert: (1) Ambivalens, (2) Utenforskap og intimitet, (3) Normer og forventningsbrudd, (4) Parallelle virkeligheter.

I arbeidet med denne studien har jeg fått et nytt perspektiv på hva som finnes i de lukkede incel-forumene, og fått et innblikk i noen av fortellingene om tilhørighet og utenforskap som finnes der inne.

(1) Informantene fortalte om ambivalens, med dertil distansering til fenomenet og om forumenes funksjon, som de opplevde som tosidig. Incel-forumene bidro med en mer ærlig fremstilling av verden, mente de. Forumene var også til støtte ved at de opplevde seg som mindre alene om å ha det vanskelig. Likevel fortalte de om skyggesiden av forumaktiviteten. De merket at den hadde en påvirkning på tankesett og holdninger som de helst skulle vært foruten.

(2) Informantene fortalte også om opplevelsen av utenforskap og savnet etter intimitet, som på mange måter har forfulgt dem siden tidlig i livet. Opplevelsen av utenforskap har Atle klart å komme ut av, mens Birger fremdeles beskriver seg som utenfor intimitet og tilhørighet. Likevel fantes det en sosial virkelighet der begge informantene har opplevd seg som en del av et fellesskap. På internett og gjennom gaming fant de seg en plass og en posisjon blant andre.

(3) Informantene fortalte om normer de ikke føler de har levd opp til, om forventninger som ikke har blitt møtt, og at de i ungdomstiden opplevde seg i utakt med jevnaldrende. De beskrev milepæler de mente de har gått glipp av som på et eller annet vis har påvirket eller formet dem.

(4) Informantene fortalte også om opplevelsen av å ha to roller eller to sider av seg selv: den ene eksisterte på nettet, blant annet i spillverdenen og på incel-forumer, og den andre eksisterte utenfor nettet i den fysiske sfæren. Begge disse verdenene synes å ha både muligheter og begrensninger.

Gjennom diskusjonen har vi utforsket informantenes fortellinger ytterligere. Vi har sett nærmere på funnene og fenomenet i et mer overordnet perspektiv i lys av systemisk teori og relevant empiri. I forkant av forskningsprosjektet var jeg nysgjerrig på hvordan et så deterministisk fenomen kunne la seg belyses gjennom systemiske perspektiver, men jeg fant underveis frem til at dette lot seg kombinere. Ved å trekke fenomenet ut av de lukkede incel-forumene og frem i lyset oppdaget jeg at det fantes noe mer enn hva som fremkommer i folkesnakk og medias sensasjonalistiske oppslag. Selv om incel-fenomenet er bygget på deterministiske forklaringsmodeller, så finnes det flere nyanser hos forumbrukerne enn man ser ved første øyekast.

6.1 Implikasjoner for praksis

Som systemiske praktikere har vi erfaring og kunnskap om at utenforskap og marginalisering er vondt og kan være skadelig på individ- og samfunnsnivå i lengden. Likevel argumenterer Gergen (2010) for at vi ikke kan eliminere opplevelser av utenforskap og fremmedgjøring i samfunnet (s. 152). Konstruksjoner om verdier vil alltid eksistere i det sosiale liv og samtidig

skape en mindre ønsket verden der noen opplever å stå utenfor diskurser om normalitet, godhet eller sunnhet.

Når det alltid vil finnes kilder til fremmedgjøring i samfunnet, er det desto viktigere for familieterapeuter – og andre som jobber med utsatte eller sårbare mennesker – å jobbe for å forstå disse marginaliserende prosessene enda bedre. Ikke minst for å utvide begreper om normalitet, men også for å vite mer om hvilke ulike sosiale virkeligheter noen mennesker lever i. Mennesker er ikke lenger utelukkende knyttet opp til den fysiske verdenen og lokale relasjoner. Verden er kontinuerlig i endring, og det digitale universet spesielt. Vi terapeuter må henge med på denne utviklingen for å opprettholde vår kulturelle kunnskap om også nyere former for utenforskap og marginalisering. Tilbaketrekning og undergrunnsbevegelser er store temaer som berører stadig flere, og vi må være proaktive for ikke å havne bakpå i møte med kulturelle praksiser som legitimerer selvforakt og ideologisk hat.

Jeg håper at min oppgave kan være til inspirasjon for terapeuter, slik at vi tør å se på nettfenomener som noe mer enn en kuriositet utenfor vårt domene. Den sosiale sfæren strekker seg utover tidligere geografiske begrensninger, og dette innebærer større eksistensielle temaer som vi arbeider innenfor – som makt, avmakt, determinisme, håp, hat, intimitet, utenforskap og tilhørighet. Ved å gjøre oss kjent med og være bevisst disse sidene av fenomener på nettet er vi bedre rustet til å fange opp et større mangfold av menneskelig utenforskap og fremmedgjøring.

Jeg vil derfor si det er svært viktig at menneskers digitale liv også blir gjenstand for terapeutisk interesse, så vi ikke blir hengende etter i den sosiale utviklingen online og offline. Vi må vite om og arbeide for å åpne opp disse lukkede verdenene, slik at tanker som blir uttrykt anonymt på nettet også får rom til å kunne sies i terapirommet. På den måten kan vi bidra til å bygge bro mellom de parallelle verdenene.

6.2 Implikasjoner for videre forskning

Incel-fenomenet og andre subkulturer på internett har inntil nylig bare i liten grad vært gjenstand for sosialfaglig forskningsinteresse, spesielt ved at medlemmene selv kommer til ordet. Jeg vil mene det fortsatt er behov for mer fenomenologisk forskning for å få

ytterligere empirisk viten om subjektive mekanismer som påvirker mennesker til å logge seg inn på nettsamfunn som nører oppunder voldelige og ekstremistiske ideologier. Menn på incel-forumer er neppe en helt homogen gruppe, og det finnes helt sikkert andre fortellinger der ute enn de jeg har utforsket i min studie. I videre undersøkelser kunne det for eksempel vært interessant å se mer på hva det er som gjør at noen blir værende, og hva det er som gjør at noen forlater disse forumene.

Jeg vil påstå at det er ytterst viktig med forskningsinteresse for det som rører seg på internett. Både for å få mer kunnskap om hvordan ulike ideologier opererer og påvirker mennesker som oppsøker dem, men også for å bidra til forståelse som kan komme menneskene innlemmet i disse ideologiene til gode. Informantene fortalte blant annet at medias fremstilling var en av årsakene til at de opplevde å måtte skjule tanker og meninger. Derfor er det kanskje spesielt når media blir opptatt av et fenomen, at forskningssamfunnet må komme på banen for å forhindre feilinformasjon som ytterligere marginaliserer gruppa.

Incel-fenomenet har vist seg å være et utfordrende felt å studere gjennom intervjubasert undersøkelse. Det å skulle finne og rekruttere informanter i en anonym gruppe som på mange måter ikke ønsker å bli funnet, var mildt sagt en krevende problemstilling jeg tidlig sto overfor. For få år siden var incel-fenomenet mer åpent for skue, blant annet ved at incel-grupper var å finne på åpne forumplattformer. De siste årene har dette fenomenet gått mer under jorda, spesielt etter at flere forumplattformer har bannlyst incel-innhold (Bell, 2017). Det blir i større grad laget egne grupper på for eksempel Discord, som er mindre tilgjengelige og mer lukket. Derfor kan det tenkes at mye av forskningen som finnes om incel-fenomenet, allerede har begynt å bli utdatert. Det er nærliggende å forvente at fenomenet er i endring, spesielt når det flytter seg fra åpne forumer til mer lukkede samfunn.

Min studie har bidratt til å vise at selv om det er utfordrende, er det ikke umulig å gjennomføre intervjubaserte studier av subkulturer på internett. Det finnes mennesker der ute som vil bli hørt og som ønsker å bidra til en mer nyansert og mangfoldig forståelse av marginaliserte nett-fenomener.

6.3 Avsluttende kommentar

Jeg ønsker å avslutte med en personlig betraktning jeg har blitt oppmerksom på under skriveprosessen. Jeg startet med dette prosjektet for å finne ut mer om et fenomen og en gruppe mennesker som jeg var nysgjerrig på. Denne subkulturen var gjenstand for interesse i media, men den var i planleggingsfasen av denne studien lite forsket på, i alle fall i europeisk kontekst. Underveis har forskningen tatt seg opp, og flere studier er nå publisert, noe jeg tenker er nyttig for å få frem flere fortellinger og rikere kunnskapsbase om et så lukket fenomen. Likevel er det et paradoks at man i media og i forskningen til dels også kategoriserer og dermed tilegner enkeltmennesker egenskaper på bakgrunn av en bestemt mer eller mindre tilhørighet til en gruppe eller et fenomen. Som informantene mine påpekte, så er dette et fenomen med flere nyanser enn mange er klar over, og det er derfor ikke nødvendigvis slik at alle passer inn under kjennetegnene vi i første omgang forbinder med incel-begrepet – selv om de benytter seg av forumene. Jeg vil derfor helt til slutt poengtere at vi må være bevisste på å ikke gjøre nøyaktig det samme som vi kritiserer incel-ideologien for å gjøre: å skjære alle over én kam og kategorisere mennesker utelukkende på bakgrunn av enten kjønn, utseende, personlighetstrekk, holdninger eller tilhørighet på incel-forumer.

Litteraturliste

- Andersen, T. (2005). *Reflekterende prosesser: samtaler og samtaler om samtalerne* (3. utg.). Dansk Psykologisk Forlag.
- Baele, S. J., Brace, L. & Coan, T. G. (2019). From "Incel" to "Saint": Analyzing the violent worldview behind the 2018 Toronto attack. *Terrorism and Political Violence*, 33(8), 1667-1691. <https://doi.org/10.1080/09546553.2019.1638256>
- Bell, C. (2017, 9. november). Reddit bans 'involuntarily celibate' community. *BBC*. <https://www.bbc.com/news/blogs-trending-41926687>
- Bergwitz-Larsen, I. (2021, 24. oktober). Monica Fjeld (49) synes det er vanskelig å finne kjærligheten i voksen alder: Disse tre tipsene kan hjelpe. *Aftenposten*. <https://www.aftenposten.no/foreldreliv/i/rEmBjm/monica-fjeld-49-synes-det-er-vanskelig-aa-finne-kjaerligheten-i-voksen-alder-disse-tre-tipsene-kan-hjelpe>
- Bjørkelo, K. A. (2020, 4. november). Incel. I *Store norske leksikon*. Hentet 2. desember 2021 fra <https://snl.no/incel>
- Breivega, M. (2021, 1. mars). Ekstremisme: menn som hater kvinner. *Folk og Forsvar*. <https://folkogforsvar.no/ekstremisme-menn-som-hater-kvinner/>
- Capra, F. & Luisi, P.L. (2016). *Liv System Helhed*. Mindspace.
- Cruickshank, J. (2012). Positioning positivism, critical realism and social constructionism in the health sciences: a philosophical orientation. *Nursing Inquiry*, 19(1), 71-82.
- Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora [NESH]. (2021, 16. desember). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora*. Hentet 18. januar 2022 fra <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/hum-sam/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-og-humaniora/>
- Discord (u.å). Hentet 12. mai 2022 fra <https://discord.com/>
- Duenger Bøhn, E. (2022, 26. januar). Determinisme. I *Store norske leksikon*. Hentet 18. april 2022 fra <https://snl.no/determinisme>

- Ellingsæter, A. L. (21.08.2018) Bryllup i avtradisjonaliseringens tidsalder. *Tidsskrift for samfunnsforskning*. 59(3). 261-279.
<https://doi.org/10.18261/issn.1504-291X-2018-03-02>
- Fernquist, J., Pelzer, B., Cohen, K., Kaati, L. & Akrami, N. (2020). Hope, Cope & Rope: Incels I digitala miljöer. *Totalförsvarets forskningsinstitut*.
<https://www.foi.se/rapportsammanfattning?reportNo=FOI%20Memo%207040>
- Futrelle, D. (2018, 27. april). When a Mass Murderer Has a Cult Following. *The Cut*.
<https://www.thecut.com/2018/04/incel-meaning-rebellion-alex-minassian-elliott-rodger-reddit.html>
- Gergen, K.J. (2010). *En invitation til social konstruktion* (2. utg.). Mindspace.
- Ging, D. (2019). Alphas, Betas, and Incels: Theorizing the Masculinities of the Manosphere. *Men and Masculinities*, 22(4), 638-657. <https://doi.org/10.1177/1097184X17706401>
- Gonzalez, O. (2019, 7. November). 8chan, 8kun, 4chan, Endchan: What you need to know. *CNET*. <https://www.cnet.com/news/politics/8chan-8kun-4chan-endchan-what-you-need-to-know-internet-forums/>
- Grue, J. (2021, 27. januar). Diskurs. I *Store norske leksikon*. Hentet 14. mars 2022 fra <https://snl.no/diskurs>
- Hellstrand, I. (2013). Are you alive? Kritisk intimitet i Battlestar Galactica. I J. Lorentzen og W. Mühleisen (Red.), *Å være sammen. Intimitetens nye kulturelle vilkår* (s. 177–202). Akademika forlag.
- Holmgren, A. (2010). *Terapifortellinger: Narrativ terapi i praksis*. Tapir akademisk forlag.
- Holmgren, A. (2015). «Jeg er i tvivl»: Hvordan inddrager man kulturelle normer i supervision? *Fokus på familien*, 12(03), 194-213.
- Horta Ribeiro, M., Blackburn, J., Bradlyn, B., De Cristofaro, E., Stringhini, G., Long, S., Greenberg, S. & Zannettou, S. (2021). The Evolution of the Manosphere across the Web. *Proceedings of the International AAAI Conference on Web and Social Media*, 15(1), 196-207. <https://ojs.aaai.org/index.php/ICWSM/article/view/18053>

- Høiland, T. (2019). *Incels and the stories they tell: A narrative analysis of Incels' shared stories on Reddit* [Masteroppgave, Universitetet i Oslo]. Duo.
<https://www.duo.uio.no/handle/10852/69841?show=full>
- Hårtveit, H. & Jensen, P. (2004). *Familien – pluss én* (2. utg.). Universitetsforlaget.
- Jane, E. A. (2017) Misogyny Online: A short (and Brutish) history. *European Journal of Communication*, 32(5), 504-504. <https://doi.org/10.1177/0267323117730203d>
- Jensen, P. (2009). *Ansikt til ansikt* (2. utg.). Gyldendal akademisk.
- Jensen, P. & Ulleberg, I. (2011). *Mellom ordene: Kommunikasjon i profesjonell praksis*. Gyldendal akademisk.
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg.). Abstrakt forlag.
- Johnsen, A. & Torsteinsson, V. W. (2012). *Lærebok i Familieterapi*. Universitetsforlaget.
- Knudsen, O. F. (2019, 10. april). Systemteori. I *Store norske leksikon*. hentet 15. mars 2022 fra https://snl.no/systemteori_-_internasjonal_politikk
- Krogh, T. (2014). *Hermeneutikk: Om å forstå og fortolke* (2. utg.). Gyldendal akademisk.
- Kvale, S. & Brinkman, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Gyldendal Akademisk.
- Lock, A. & Strong, T. (2014). *Sosial konstruksjonisme: Teorier og tradisjoner*. Fagbokforlaget.
- Lorås, L. & Ness, O. (2019). *Håndbok i familieterapi*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Malvik, A. (u.å.). Det ekstroverte idealet i arbeidslivet: hvordan tilrettelegge for ulike personligheter. *Psykologisk tidsskrift*. Hentet 5. mai 2022 fra <https://psykologisktidsskrift.no/det-ekstroverte-idealet-i-arbeidslivet-hvordan-tilrettelegge-for-ulike-personligheter/>
- Massanari, A. (2017). #Gamergate and The Fapping: How Reddit's algorithm, governance, and culture support toxic technocultures. *New Media & Society*, 19(3), 329-346.
<https://doi.org/10.1177/1461444815608807>

- Mogensen, C., Rand, S.H. (2020). The angry internet: A threat to gender equality, democracy & well-being. *Centre for Digital Youth Care*.
https://cfdp.dk/wp-content/uploads/2020/11/CFDP_the_angry_internet_ISSUE.pdf
- Moonshot (u.å.). *Incels: A Guide to Symbols and Terminology*. Hentet 12. mars 2022 fra
<https://moonshotteam.com/resource/incels-a-guide-to-symbols-and-terminology/>
- O'Malley, R. L., Holt, K. & Holt, T. J. (2020). An Exploration of the Involuntary Celibate (Incel) Subculture Online. *Journal of Interpersonal Violence*, 14(1), 1-28.
<https://doi.org/10.1177/0886260520959625>
- Ottesen Kennair, L. E. (2020, 19. mai). Hvem skal gi omsorg til menn som faller utenfor?.
Kjønnforskning.no. <https://kjonnsforskning.no/nb/2020/05/hvem-skal-gi-omsorg-til-menn-som-faller-utenfor>
- Reform – ressurscenter for menn (2022). *Incels i Norge: En kartlegging av ensomhet og helse blant norske 'Incels'*. <https://reform.no/publikasjoner/incels-i-norge/>
- Regehr, K. (2020). In(cel)doctrination: How technologically facilitated misogyny moves violence off screens and on to streets. *New media & society*, 1(1), 1-18.
<https://doi.org/10.1177%2F1461444820959019>
- Rummelhoff, K. (2020). *Incels and Misogyny; what's so appealing about hatred?*
[Masteroppgave, Universitetet i Oslo]. Duo.
<https://www.duo.uio.no/handle/10852/80126>
- Salter, A., & Blodgett, B. (2017). *Toxic Geek Masculinity in Media*. Palgrave Macmillan.
- Scaptura, M. N & Boyle, K. M. (2020). Masculinity Threat, "Incel" Traits, and Violent Fantasies Among Heterosexual Men in the United States. *Feminist Criminology*, 15(3), 278-298. <https://doi.org/10.1177/1557085119896415>
- Sekanina, I. (2018, 26. mars). Menn som har gitt opp kvinner. *Fri tanke*.
<https://fritanke.no/menn-som-har-gitt-opp-kvinner/19.10772>
- Smith, J. A., Flowers, P og Larkin M. (2009). *Interpretative Phenomenological Analysis: Theory, Method and Research*. Sage Publications.

- Snævarr, S. (2017). *Vitenskapsfilosofi for humaniora: En kritisk innføring*. Cappelen Damm.
- Spivak, G. C. (1999). *A Critique of Postcolonial Reason: Toward a History of the Vanishing Present*. Harvard University Press.
- Spivak, G. C. (2000). The Politics of Translation. I L. Venuti (Red.), *Translation Studies Reader* (s. 397-416). Routledge.
- Squirrell, T. (2018, 31. mai). *A definitive guide to Incels part two: the A-Z incel dictionary*. <https://www.timsquirrell.com/blog/2018/5/30/a-definitive-guide-to-incels-part-two-the-blackpill-and-vocabulary>
- Subreddit. (2018, 21. November). I *Dictionary.com*. Hentet 12. mai 2022 fra <https://www.dictionary.com/e/slang/subreddit/>
- Sørøy, A. (2021, 17. august). Incels i Norge: – Denne «ta seg sammen»-kulturen er helt vill. *Psykologisk.no*. <https://psykologisk.no/2021/08/incels-i-norge-denne-ta-seg-sammen-kulturen-er-helt-vill/>
- Taptiklis, T. (2015). At skape mening med John Shotter. I J. Shotter (Red.), *Bevægelige verdener: Prospektive begreber til situerede sociale undersøgelser*. Mindspace.
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitativ metode* (5. utg.). Fagbokforlaget.
- Thiesen, T. H. (2019). *Samtidens seksuelle forventninger: En kvalitativ studie av unge studenters tanker om seksualitet, trakassering og #metoo* [Masteroppgave, Universitetet i Bergen]. Bora. <https://bora.uib.no/bora-xmlui/handle/1956/20516>
- Tranchese, A. & Sugiura, L. (2021). "I Don't Hate All Women, Just Those Stuck-Up Bitches": How Incels and Mainstream Pornography Speak the Same Extreme Language of Misogyny. *Violence Against Women*, 5(1) 1-26. <https://doi.org/10.1177/10778012211996453>
- Vasseljen, E. (2021, 29. april). Klar tale fra politikerne: – Vi må anerkjenne e-sport og gaming. *Gamer.no*. <https://www.gamer.no/artikler/klar-tale-fra-politikerne-vi-ma-ankjenne-e-sport-og-gaming/509729>

Weaver, M. & Morris, S. (2021, 13. august). Plymouth gunman: a hate-filled misogynist and 'incel'. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/uk-news/2021/aug/13/plymouth-shooting-suspect-what-we-know-jake-davison>

Wending, M. (2018, 24. april). Toronto van attack: What is an 'incel'?. *BBC*. <https://www.bbc.com/news/blogs-trending-43881931>

Øfsti, A.K.S. (2010). *Parterapi: Kjærlighet, intimitet og samliv i en brytningstid*. Universitetsforlaget.

Vedlegg

Vedlegg 1: Rekrutteringsplakat

SØKER INFORMANTER TIL STUDIE OM INCEL-FENOMENET

Deltar du på incel-forumer på nett? Eller gjorde du det kanskje tidligere?

Jeg søker menn over 18 år som kan tenkes å stille opp på et anonymt intervju på ca 45-60 minutter. Intervjuet kan også gjennomføres over videosamtale.

Dette er et studentdrevet masterprosjekt som gjennom informanters beskrivelser har som formål å få bedre forståelse for incel-fenomenet, utover hvordan media typisk fremstiller det.

Ta kontakt for å helt uforpliktende få tilsendt et mer utfyllende informasjonsskriv om studien, hvordan personvernet ivaretas og hva det vil innebære å stille opp på intervju.

Ta kontakt på e-post: mafam-studie@outlook.com

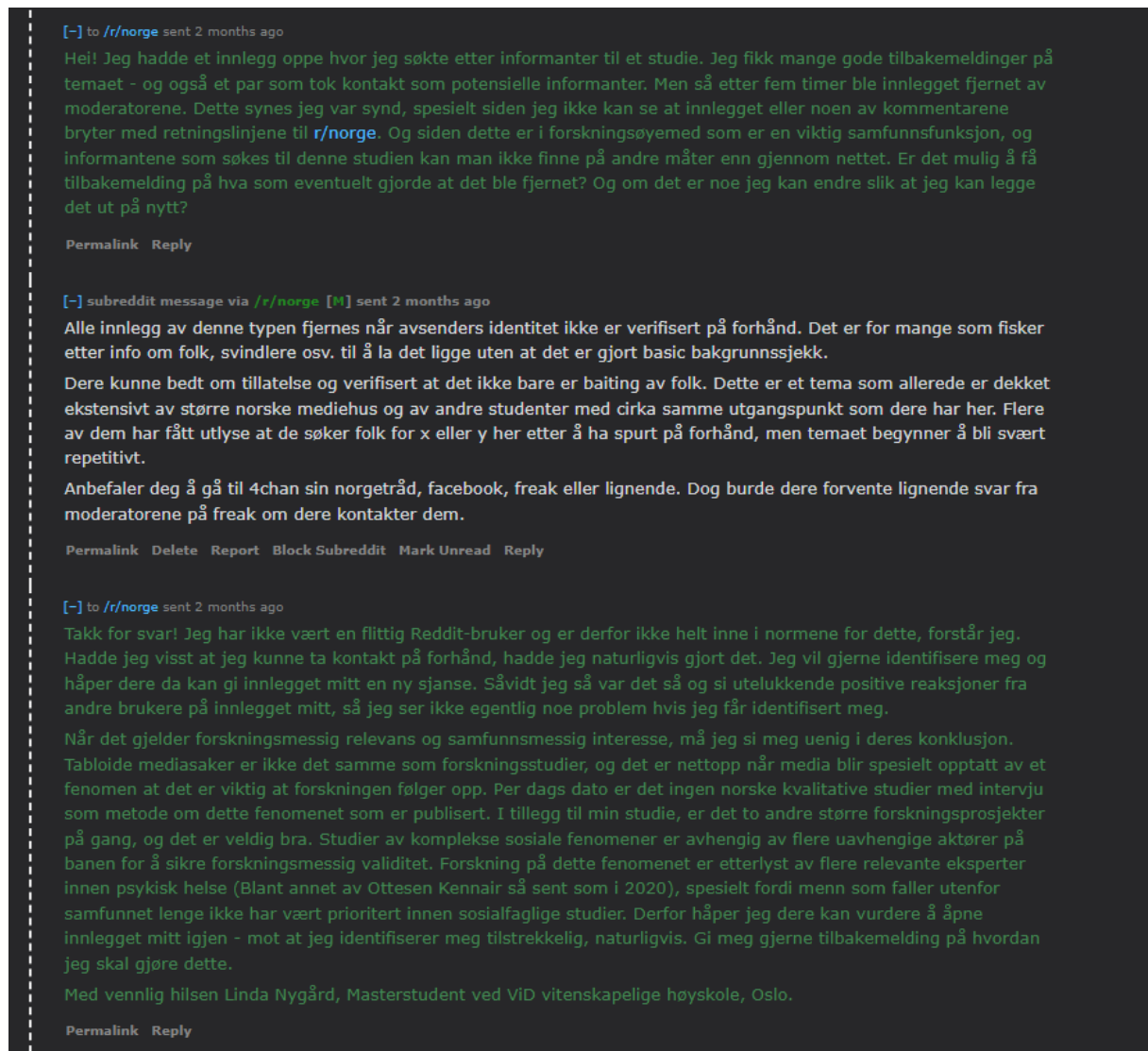
Håper jeg hører fra deg!

Med vennlig hilsen

Linda Nygård

Master i familieterapi og systemisk praksis, VID
Vitenskapelige Høyskole

Vedlegg 2: Skjerm bilde fra chat med moderator på Reddit

[~] to /r/norge sent 2 months ago

Hei! Jeg hadde et innlegg oppe hvor jeg søkte etter informanter til et studie. Jeg fikk mange gode tilbakemeldinger på temaet - og også et par som tok kontakt som potensielle informanter. Men så etter fem timer ble innlegget fjernet av moderatorne. Dette synes jeg var synd, spesielt siden jeg ikke kan se at innlegget eller noen av kommentarene bryter med retningslinjene til r/norge. Og siden dette er i forskningøyemed som er en viktig samfunnsfunksjon, og informantene som søkes til denne studien kan man ikke finne på andre måter enn gjennom nettet. Er det mulig å få tilbakemelding på hva som eventuelt gjorde at det ble fjernet? Og om det er noe jeg kan endre slik at jeg kan legge det ut på nytt?

Permalink Reply

[~] subreddit message via /r/norge [M] sent 2 months ago

Alle innlegg av denne typen fjernes når avsenders identitet ikke er verifisert på forhånd. Det er for mange som fisker etter info om folk, svindlere osv. til å la det ligge uten at det er gjort basic bakgrunnssjekk.

Dere kunne bedt om tillatelse og verifisert at det ikke bare er baiting av folk. Dette er et tema som allerede er dekket ekstensivt av større norske mediehus og av andre studenter med cirka samme utgangspunkt som dere har her. Flere av dem har fått utlyse at de søker folk for x eller y her etter å ha spurt på forhånd, men temaet begynner å bli svært repetitivt.

Anbefaler deg å gå til 4chan sin norgetråd, facebook, freak eller lignende. Dog burde dere forvente lignende svar fra moderatorne på freak om dere kontakter dem.

Permalink Delete Report Block Subreddit Mark Unread Reply

[~] to /r/norge sent 2 months ago

Takk for svar! Jeg har ikke vært en flittig Reddit-bruker og er derfor ikke helt inne i normene for dette, forstår jeg. Hadde jeg visst at jeg kunne ta kontakt på forhånd, hadde jeg naturligvis gjort det. Jeg vil gjerne identifisere meg og håper dere da kan gi innlegget mitt en ny sjanse. Såvidt jeg så var det så og si utelukkende positive reaksjoner fra andre brukere på innlegget mitt, så jeg ser ikke egentlig noe problem hvis jeg får identifisert meg.

Når det gjelder forskningsmessig relevans og samfunnmessig interesse, må jeg si meg uenig i deres konklusjon. Tabloide mediasaker er ikke det samme som forskningsstudier, og det er nettopp når media blir spesielt opptatt av et fenomen at det er viktig at forskningen følger opp. Per dags dato er det ingen norske kvalitative studier med intervju som metode om dette fenomenet som er publisert. I tillegg til min studie, er det to andre større forskningsprosjekter på gang, og det er veldig bra. Studier av komplekse sosiale fenomener er avhengig av flere uavhengige aktører på banen for å sikre forskningsmessig validitet. Forskning på dette fenomenet er etterlyst av flere relevante eksperter innen psykisk helse (Blant annet av Ottesen Kennair så sent som i 2020), spesielt fordi menn som faller utenfor samfunnet lenge ikke har vært prioritert innen sosialfaglige studier. Derfor håper jeg dere kan vurdere å åpne innlegget mitt igjen - mot at jeg identifiserer meg tilstrekkelig, naturligvis. Gi meg gjerne tilbakemelding på hvordan jeg skal gjøre dette.

Med vennlig hilsen Linda Nygård, Masterstudent ved VID vitenskapelige høyskole, Oslo.

Permalink Reply

Vedlegg 3: Intervjuguide

Intervjuguide: «Incel – Tilhørighet og utenforskap?»

Intervjustart

Takke deltageren for at han stiller opp.

Kort om:

- Studiens formål
- Hva intervjuet skal handle om og omtrent hvor lang tid intervjuet vil ta
- Anonymitet, personvern, oppbevaring og sletting av personopplysninger - Samtykke og rettigheter

Hovedområder og eksempler på spørsmål:

Første møtet med incel-fenomenet

- Når hørte du om begrepet incel første gang?
- Hva gjorde at du oppsøkte incel-forumer den første gangen?
- Kan du si litt om hva du tenkte om incel-fenomenet helt i starten?

Samfunnets idealer

- Hvilke idealer (om kjønn/vellykkethet) mener du eksisterer i vårt samfunn?
- Er du opptatt av disse idealene?
- Sammenligner du deg med dette?

Incel-samfunnets funksjon

- Kan du si noe om hva du typisk leser/kommenterer på forumene?
- Når er du vanligvis inne på forumene?
- Hva tror du kan være grunnen til at incel-samfunnene er i vekst?

Hverdagsliv og relasjoner

- Har du snakket om incel-fenomenet med noen utenfor nettmiljøet?
- Hva tror du de rundt deg tenker om det?
- Kan du fortelle meg litt om en typisk dag for deg?

Avslutte intervjuet

Vil deltageren legge til noe helt til slutt?

Takke for deltagelsen og bidraget.

Kort om:

- Hva som skjer videre og når prosjektet skal ferdigstilles
- Hvem deltageren kan ta kontakt med for spørsmål el.l.

Vedlegg 4: Analysedokument

Hvordan beskriver unge menn sin inngang og tilknytning til incel-samfunnet?

Intervju A2

	<p>1. Forsker:</p> <p>2. Åssen følte du det var sist å prate om det her?</p> <p>3. Informant:</p> <p>4. Det gikk greit det. Det var jo litt spesielt. Siden jeg aldri har snakket om noen om akkurat... Akkurat det her, så.. Så direkte.</p> <p>5. Jeg har jo snakket om det i noen andre sammenhenger, men da har det på en måte vært å – vært litt forsiktig med begrepene og bruker. Og... Og kanskje akkurat hva man syns å ha vært borti.</p> <p>6. Forsker:</p> <p>7. Ja, for det tenkte jeg litt på. Åssen det er liksom når... Hvis det blir prat om incel-fenomenet og hva du eventuelt har sakt da.</p> <p>8. Informant:</p> <p>9. Nei, det enkleste er jo å... Å på en måte... Jeg vet ikke jeg, hvis det dukker opp sånn i en eller annen sosial sammenheng.</p> <p>10. At noen har sett eller hørt eller lest noe og så går bare praten om det, så er det lett å bare late som at – Å, ja, hva er det for en gjeng? Har aldri... Aldri hørt om. Det kjenner jeg ikke noe til.</p> <p>11. Forsker:</p> <p>12. Ja, sånn ja.</p> <p>13. Informant:</p> <p>14. Lar det ligge med det. Ikke no... Ikke no... Det er liksom ikke noe å vinne på å utlevere seg selv.</p> <p>15. Forsker:</p> <p>16. Nei. Men hva har du følt da? Har det... vært ubehagelig?</p>	
--	--	--

NSD NORSK SENTER FOR FORSKNINGSDATA

Vurdering

Referansenummer

921986

Prosjekttittel

Incel - Tilhørighet og utenforskap?

Behandlingsansvarlig institusjon

VID vitenskapelige høyskole / Fakultet for sosialfag / Fakultet for sosialfag Oslo

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Anne Øfsti, anne.ofsti@vid.no, tlf: +4722451957

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Linda Nygård, linda@guneri.net, tlf: 98616747

Prosjektperiode

01.07.2021 - 30.06.2022

Vurdering (1)

20.09.2021 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen vil være i samsvar med personvernlovgivningen, så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet den 20.09.2021 med vedlegg, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige personopplysninger, særlige kategorier av personopplysninger om politisk oppfatning, religion, filosofisk overbevisning, helseopplysninger og seksuelle forhold eller orientering frem til 30.06.2022.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 nr. 11 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse, som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

For alminnelige personopplysninger vil lovlig grunnlag for behandlingen være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 a.

For særlige kategorier av personopplysninger vil lovlig grunnlag for behandlingen være den registrertes uttrykkelige samtykke, jf. personvernforordningen art. 9 nr. 2 bokstav a, jf. personopplysningsloven § 10, jf. § 9 (2).

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen:

- om lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon omog samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte ogberettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante ognødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylleformålet.

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18) og dataportabilitet (art. 20).

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

Zoom er databehandler i prosjektet. NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må prosjektansvarlig følge interne retningslinjer/rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å

melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilken type endringer det er nødvendig å melde:

<https://www.nsd.no/personverntjenester/fyll-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringeri-meldeskjema>

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Kontaktperson hos NSD: Markus Celiussen

Lykke til med prosjektet!

Vedlegg 6: Informasjonsskriv og samtykkeskjema

Invitasjon til deltakelse i forskningsprosjektet «Incel – Tilhørighet og utenforskap?»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å få en bedre forståelse av incel-fenomenet. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Dette er et studentdrevet prosjekt som i en masteroppgave skal se nærmere på incel-fenomenet og hvordan unge menn kommer i kontakt med dette nettsamfunnet. Studien har som formål å få bedre forståelse og kunnskap om dette fenomenet gjennom å intervjuer menn som selv oppsøker og deltar i incelforumer på nett.

Problemstillingen til prosjektet er «Hvordan beskriver unge menn sin inngang og tilknytning til incelsamfunnet?». I tillegg vil studien se på forskningsspørsmål som hvordan deltagerne av studien beskriver sitt første møte med incel-fenomenet, hvordan deltagerne ser på samfunnets idealer, hvordan deltagerne beskriver incelforumenes funksjon i deres liv og hvordan deltagerne beskriver sitt hverdagsliv og relasjoner utenfor incel-samfunnet.

Den anonymiserte informasjonen vi samler inn under intervjuet vil kun bli brukt i en analyse i forbindelse med masteroppgaven.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

VID Vitenskapelige høyskole er ansvarlig for prosjektet som drives av student Linda Nygård med veiledning fra Anne Øfsti.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta siden du har ytret at dette kan være aktuelt for deg å bidra i. Potensielle deltagere er funnet gjennom Reddit, 4chan eller andre nettforumer.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet innebærer dette å avtale et intervju på et egnet sted som du er med på å bestemme. Intervjuet kan også gjennomføres ved en videosamtale over Zoom og vil vare i omtrent 45-60 minutter. Her vil du få spørsmål som tar sikte på å besvare problemstillingen og forskningsspørsmålene som beskrevet over.

Din erfaring med og opplevelse av incel-fenomenet vil knyttes til din opplevelse av tilhørighet og utenforskap i samfunnet, og deltakelse vil derfor innebære at vi også kan komme inn på temaer

rundt politisk oppfatning, religion, filosofisk overbevisning, helseopplysninger, seksuelle forhold eller orientering. Du står fritt til å velge hvor mye du ønsker å dele i intervjuet og hvilke temaer du eventuelt ikke ønsker å snakke om. Du kan også når som helst avbryte intervjuet uten at dette får konsekvenser for deg.

Intervjuet vil tas opp på lydopptaker og deretter transkriberes for å lettere kunne analysere teksten. Både opptak og transkripsjoner skal oppbevares på kryptert enhet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst (og uten å oppgi noen grunn) trekke samtykket tilbake, så lenge intervjuet ikke allerede er inkludert i en ferdig analyse. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deltagerne til dette prosjektet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det er kun studenten som gjennomfører studien og ev. veileder ved VID Vitenskapelige høyskole som vil ha tilgang til personopplysninger om deg.

Opplysningene om deltagerne vil bli forsvarlig oppbevart på kryptert enhet og navn og kontaktopplysninger vil bli erstattet med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data. Deltagerne vil bli anonymisert og ingen informasjon som kan føre til at deltagerne kan gjenkjennes vil bli inkludert i publikasjonen.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes og oppgaven er godkjent, noe som etter planen er innen utgangen av juni 2022. Personopplysninger, opptak av intervju og transkripsjon av intervju vil bli forsvarlig slettet etter prosjektslutt.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra VID Vitenskapelige høyskole har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- VID Vitenskapelige høyskole ved Anne Øfsti (anne.ofsti@vid.no / tlf: 22 45 19 57)
- Vårt personvernombud: Nancy Yue Liu (tlf: 93 85 62 77)
- Student Linda Nygård (linda@gunerius.net / tlf: 986 16 747)

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Anne Øfsti
(veileder)

Linda Nygård

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Incel – tilhørighet og utenforskap?*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i et intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)